

I. OSNOVNA ŠOLA ŽALEC

Šilihova 1, 3310 Žalec

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

MEDKULTURNA (NE)STRPNOST

Tematsko področje: SOCIOLOGIJA, KULTURNA ANTROPOLOGIJA

Avtorice:

Špela Antloga, 9. razred

Zara Marie Kolar, 9. razred

Klara Rizmal, 9. razred

Mentorica:

Urška Jaušovec Kolar, prof.

Žalec, 2024

Raziskovalna naloga je bila opravljena na I. osnovni šoli Žalec.

Mentorica: Urška Jaušovec Kolar, prof. slovenskega jezika s književnostjo

Datum predstavitve: marec 2024

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD I. osnovna šola Žalec, šolsko leto 2023/2024
- KG medkulturnost / strpnost / nestrpnost / priseljenci / medvrstniški odnosi
- AV ANTLOGA, Špela / KOLAR, Zara Marie / RIZMAL, Klara
- SA JAUŠOVEC KOLAR, Urška
- KZ 3310 Žalec, SLO, Šilihova 1
- ZA I. osnovna šola Žalec
- LI 2024
- IN **MEDKULTURNA (NE)STRPNOST**
- TD Raziskovalna naloga
- OP VII, 52 str., 2 pregl., 20 graf., 3 pril., 68 vir.
- IJ SL
- JI sl / en
- AI Korak do strpne in pravične raznolike družbe, v kateri živimo, je sprejemanje drugačnosti, s katero v stik prihajamo tudi v šoli, saj jo obiskujejo učenci iz različnih kulturnih okolij. Naučiti se je potrebno pravilno spoprijeti z izzivi, ki jih različnost prinaša. Nestrpnost ima namreč sposobnost, da se zelo hitro širi. V družbi jo lahko zmanjšamo, vendar je to dolgotrajen proces. Potruditi se moramo spodbujati strpnost med vse bolj raznolikimi vrstniki. Pomembno in potrebno je predvsem spoznanje, da medsebojne razlike bogatijo. Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, kako (ne)strpni so učenci I. OŠ Žalec do učencev priseljencev, ki izhajajo iz različnih kultur. Zanimali so nas odnosi med priseljenci in vrstniki ter počutje priseljencev v šoli. V raziskavi je za preverjanje zastavljenih hipotez uporabljena metoda anketiranja. V raziskavi je sodelovalo 75 učencev priseljencev in 305 njihovih vrstnikov. Ugotovile smo, da sta razumevanje in znanje slovenskega jezika za priseljence ključna za dobro počutje in sprejetost med vrstniki. Z višanjem starosti učencev se povečuje tudi stopnja nestrpnosti do učencev priseljencev, najbolj do tistih, ki prihajajo s Kosova. Učenci priseljenci se na I. OŠ Žalec počutijo sprejete in varne. Temelj medkulturnega sobivanja je vsekakor medkulturni dialog med vsemi učenci, saj pripomore k razumevanju drugačnih kulturnih, jezikovnih in drugih navad priseljencev. Slovenija se sooča s povečanim priseljevanjem, zato je tema raziskovalne naloge še posebej aktualna.

KEY WORD DOCUMENTATION

- ND I. osnovna šola Žalec, 2023/2024
- CX interculturality / tolerance / intolerance / immigrants / peer relationships
- AU ANTLOGA, Špela / KOLAR, Zara Marie / RIZMAL, Klara
- AA JAUŠOVEC KOLAR, Urška
- PP 3310 Žalec, SLO, Šilihova 1
- PB I. osnovna šola Žalec
- PY 2024
- TI **INTERCULTURAL (IN)TOLERANCE**
- DT **RESEARCH WORK**
- NO VII, 52 p., 2 tab., 20 graf., 3 ann., 68 ref.
- LA SL
- AL sl / en
- AB A step towards a tolerant and just, diverse society in which we live is the acceptance of differences, which we also come into contact with at school, as students from different cultural backgrounds attend it. It is necessary to learn how to properly cope with the challenges that diversity brings. Impatience can spread very quickly. We can reduce it in society, but it is a long-term process. We must promote tolerance among our increasingly diverse peers. Above all, it is important and necessary to realize that mutual differences are enriching. The purpose of the research project is to find out how (in)tolerant the students of I. primary school Žalec are towards immigrant students who come from different cultures. We were interested in the relations between immigrants and their peers and the well-being of immigrants at school. In the research, the survey method is used to test the set hypotheses. 75 immigrant students and 305 of their peers participated in the research. We found that the key to well-being and acceptance among peers for immigrants is understanding and knowledge of the Slovenian language. The level of intolerance towards immigrant students, especially those coming from Kosovo, increases with the age of students. Immigrant students feel accepted and safe at I. primary school Žalec. The foundation of intercultural coexistence is certainly intercultural dialogue between all students, as it helps to understand the different cultural, linguistic and other habits of immigrants. Slovenia is facing increased immigration, which is why the topic of the research paper is particularly up to date.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
1.1 CILJI IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	2
1.2 HIPOTEZE	2
2 PREGLED OBJAV	3
2.1 MEDKULTURNA IN VEČKULTURNA DRUŽBA	3
2.2 MEDKULTURNA KOMUNIKACIJA IN MEDKULTURNI DIALOG	4
2.3 MEDKULTURNA (NE)STRPNOST	6
2.3.1 Strpnost kot vrednota	6
2.3.2 Nestrpnost.....	7
2.3.3 Medkulturna nestrpnost.....	8
2.3.4 Stališča in prepričanja	8
2.3.5 Stereotipi, etnični stereotipi in predsodki.....	9
2.3.6 Diskriminacija	10
2.3.7 Drugačnost	12
2.3.8 Sovražni govor	12
2.3.9 Socialna izključenost oz. distanca	13
2.3.10 Stigma.....	13
2.4 PRISELJENSKI UČENCI	14
2.5 VKLJUČEVANJE UČENCEV PRISELJENCEV V SLOVENSKO OSNOVNO ŠOLO	14
2.5.1 Medkulturna vzgoja v šoli.....	15
2.5.2 Vrstniški odnosi v medkulturnem razredu	16
2.5.3 Socialna sprejetost učencev priseljencev	17
2.5.4 Učenci priseljenci na I. osnovni šoli Žalec	18
3 METODOLOGIJA	19
3.1 VZOREC	19
3.2 RAZISKOVALNI INŠTRUMENT	19
3.3 POTEK RAZISKAVE IN OBDELAVA PODATKOV	20
4 REZULTATI IN RAZPRAVA	21
4.1 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA UČENCEV, KI SO PO RODU SLOVENC	21
4.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA UČENCEV PRISELJENCEV	32
4.3 PREGLED PREVERJENIH HIPOTEZ	38

5 ZAKLJUČEK	39
6 POVZETEK	41
7 SUMMARY	42
8 VIRI	43
ZAHVALA	51
PRILOGE	52

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev	21
Graf 2: Število anketiranih učencev po razredih	22
Graf 3: Narodnost anketirancev	22
Graf 4: Všečnost kulturne in narodne raznolikosti na šoli	23
Graf 5: Asociacije na pojem strpnost	23
Graf 6: Delež (ne)strpnosti učencev	24
Graf 7: Delež strpnosti po razredih	25
Graf 8: Strpnost glede na spol anketirancev	26
Graf 9: Kaj anketirane najbolj moti pri učencih priseljencih	27
Graf 10: Primarna država priseljencev, do katerih so anketirani najmanj strpni	29
Graf 11: Vpliv mnenja staršev na učenčevo stališče do priseljencev	30
Graf 12: Odnos med vrstniki in priseljenci	31
Graf 13: Spol priseljencev	32
Graf 14: Razred, v katerega so vključeni anketirani priseljenci	33
Graf 15: Narodnost priseljencev	33
Graf 16: Delež učencev, ki so bili deležni zbadanj in zmerjanja	34
Graf 17: Mnenje o pogostosti nestrpnosti	34
Graf 18: Vzroki za nestrpnost	35
Graf 19: Odnos učencev priseljencev z vrstniki	36
Graf 20: Počutje priseljencev na I. OŠ Žalec	37

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število priseljencev glede na državo izvora na I. OŠ Žalec	18
Tabela 2: Pregleden prikaz preverjenih hipotez	38

KAZALO PRILOG

Priloga A: Anketni vprašalnik za učence, ki so po rodu Slovenci	52
Priloga B: Anketni vprašalnik za učence priselence	54
Priloga C: Anketni vprašalnik za učence priseljence, preveden v albanščino	56

1 UVOD

*»Ta svet je lep,
če nekomu nekaj daš.
Ta svet je lep,
če nekoga rad imaš,
če stisneš roko komu,
ki ga kaj boli.
Ta svet je lep,
če si človek do ljudi.«*

(T. Pavček)

Ljudje se že od nekdaj razlikujemo, ločujejo nas npr. barva kože, oči in las, materni jezik, ki ga govorimo, narodnost, vera, kultura, interesi, vrednote, h katerim stremimo, in še mnogo drugih stvari. Kulturna raznolikost vsekakor ni nov pojav, ampak je posledica preseljevanj narodov. Republika Slovenija postaja narodnostno vedno bolj pisana. Z željo po boljšem življenju k nam prihaja vedno več priseljencev in posledično se vedno več otrok vključuje v slovenske vrtce in šole. Ti otroci so velikokrat deležni nestrpnosti, predsodkov, so izrinjeni iz družbe vrstnikov in nesprejeti.

Priseljevanje ljudi in srečevanje z različnimi kulturami se je dotaknilo tudi našega šolskega okolja. I. osnovno šolo Žalec iz leta v leto obiskuje več učencev, ki izhajajo iz povsem drugih kulturnih in jezikovnih območij, hkrati pa so to še vedno naši vrstniki. Prišli so v novo okolje, se bili primorani soočiti s številnimi izzivi; na eni strani z neznanjem slovenščine in na drugi z izzivi, povezanimi z medvrstniškimi odnosi. Po mnogih raziskavah naj bi bili ti učenci ob prihodu v novo okolje deležni čustvenih in vedenjskih stisk. Vse naštetu so iztočnice, ki so nas spodbudile za raziskavo. Razmišljale smo, kako strpen odnos imamo učenci naše šole do priseljencev, ki niso rojeni v Sloveniji in njihov materni jezik ni slovenščina, ter kako sprejemamo njihovo drugačnost.

Raziskovalna naloga je sestavljena iz dveh delov; teoretičnega in empiričnega. V teoretičnem delu smo se osredotočile na povzetke rezultatov in ugotovitev raziskav

drugih avtorjev in raziskovalcev s področja vključevanja učencev priseljencev v slovenske šole s poudarkom na medvrstniških odnosih. V empiričnem delu pa smo s pomočjo dveh vprašalnikov, ki sta prilagojena, eden učence priseljence in drugi za njihove vrstnike, ugotavljale odnos učencev I. OŠ Žalec do priseljencev. Zanimalo nas je, kako jih sprejemamo vrstniki; ali jim dajemo občutek sprejetosti ali smo do njih (ne)strpni? Raziskati želimo tudi, ali obstaja razlika v stopnji (ne)strpnosti do priseljencev glede na spol in starost vrstnikov ter primarno državo priseljencev. Vprašalnik za učence priseljence je bil zaradi nerazumevanja slovenščine s strani učencev s Kosova preveden tudi v albanski jezik.

K raziskovanju tega področja nas je spodbudila empatija do učencev priseljencev, kajti vsakdo izmed nas se lahko znajde v tej vlogi.

1.1 CILJI IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Glavni cilj raziskovalne naloge je bil raziskati stopnjo strpnosti in počutje učencev priseljencev med vrstniki v osnovni šoli. Zastavile smo si naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Ali nestrpnost vrstnikov z leti narašča?
2. Ali so deklice strpnejše v odnosu do učencev priseljencev od dečkov?
3. Ali učence I. OŠ Žalec moti grupiranje priseljencev?
4. Ali je nestrpnost vrstnikov izrazitejša do učencev, ki prihajajo s Kosova?
5. Ali ima stališče staršev do priseljencev vpliv na otrokovo mnenje o priseljencih?
6. Ali priseljenci in vrstniki prosti čas pogosto preživljajo skupaj?
7. Kaj učenci priseljenci navajajo kot glavni vzrok za nestrpnost do njih?
8. Kako se priseljenci počutijo na I. OŠ Žalec?

1.2 HIPOTEZE

Pri opredelitvi hipotez smo se oprle na dosedanja teoretična izhodišča in raziskave, ki so bile izvedene v slovenskem in tujem prostoru na področju medkulturne strpnosti.

H1: Starost vpliva na strpnost do učencev priseljencev; učenci nižjih razredov so strpnejši.

H2: Spol vpliva na strpnost do učencev priseljencev; deklice so strpnejše od dečkov.

H3: Učence I. OŠ Žalec najbolj moti, da se priseljenci grupirajo, tj., da se večinoma družijo z učenci iz iste države, od koder prihajajo tudi sami.

H4: Medkulturna nestrpnost se kaže predvsem do učencev s Kosova.

H5: Stališče staršev ima vpliv na otrokovo mnenje o priseljencih.

H6: Večina učencev I. OŠ Žalec se v prostem času s priseljenci ne družijo pogosto.

H7: Učenci priseljenci menijo, da je vzrok nestrpnosti do njih neznanje slovenskega jezika.

H8: Učenci priseljenci se na I. OŠ Žalec počutijo sprejete.

2 PREGLED OBJAV

2.1 MEDKULTURNA IN VEČKULTURNA DRUŽBA

Brander idr. (2006) pravijo, da je družba lahko večkulturna ali medkulturna. Ko govorimo o večkulturni družbi, mislimo na različne kulture, državljane, etnične in verske skupine, ki živijo na istem ozemlju, vendar niso nujno v stiku. Temelji medkulturne družbe pa so odnosi in stiki med kulturami. Medkulturne družbe sestavljajo različne kulture, etnične skupine, ki živijo na istem ozemlju, med seboj sodelujejo ter priznavajo tako svoje vrednote kot tudi vrednote drugih. V tej družbi je prisotna strpnost in vsak posameznik je enakopraven.

Medkulturnost je pojem, ki v Sloveniji postaja vedno bolj razširjen. Težko ga je opredeliti zgolj z eno samo definicijo, Unesco pa je bistvo strnil in pravi, da »medkulturnost pomeni *obstoj in enakopravno interakcijo različnih kultur ter možnost za ustvarjanje skupnih kulturnih izrazov z dialogom in medsebojnim spoštovanjem*« (UNESCO, 2005, str. 5).

Medkulturnost ima tako pozitivne kot negativne plati. Ena od pozitivnih je vsekakor napredek družbe. Šinkovec (2009) pravi, da poudarjanje pozitivnih lastnosti medkulturnosti in sprejemanja drugih kultur, drugačnih od naše, družbi in

posameznikom omogoča napredek. Napredek je proces, ki je v današnji družbi potreben in nujen, kadar se želimo soočiti z novimi izzivi in se usmerjati k inovativnim pristopom. Zato sta vlogi družine in šole v današnjem času veliki. Ustvariti morata posameznika, ki bo z inovativnimi pristopi in sprejemanjem drugačnih od sebe spreminjal družbo in v njej potekajoče procese. Zaradi tega naj bo medkulturnost izziv in priložnost ter pomoč pri napredku družbe. Poleg prednosti, ki jih prinaša medkulturnost, pa se moramo zavedati tudi njenih slabosti, kot so npr. nestrpnost, predsodki, stereotipi in diskriminacija.

Medkulturnost je omenjena v dokumentu *Strategija vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji (2007)*, in sicer med načeli vključevanja priseljenih otrok. Medkulturnost naj bi spodbudila vse otroke, da spoznavajo svojo kulturo in jezik ter ju razlikujejo z drugimi narodi. S spoznavanjem in z ohranjanjem lastne kulture se vzpostavljajo odprti, medkulturni odnosi. »Medkulturnost je nenehen proces in ne že doseženo stanje« (Strategija, 2007, 14).

Medkulturnost in večkulturnost sta v vzgojno-izobraževalnem sistemu Slovenije vsekakor vrednoti.

2.2 MEDKULTURNA KOMUNIKACIJA IN MEDKULTURNI DIALOG

Komunikacija je že sama po sebi zahteven proces, kadar pa govorimo o medkulturni komunikaciji, ki zahteva še sodelovanje in upoštevanje drugega, se stopnja zahtevnosti procesa še zviša. V medkulturnem komuniciranju ne gre samo za srečanje in odnos med osebami, temveč tudi za upoštevanje medkulturnih razlik.

»Medkulturno komuniciranje je sredstvo za vzpostavljanje mostov med različnimi kulturami, ki pospešujejo medskupinsko, meddržavno in medetično izmenjavo. Po drugi strani pa zmanjšuje mednarodne, medetnične, medskupinske in medosebne konflikte in pomaga k osebni rasti posameznikov zaradi zmožnosti razumevanja drugih in drugačnih. Slednje je osnovni korak k razumevanju različnosti« (Ule, 2009, str. 370–371).

Uspešna medkulturna komunikacija pa je tudi pomemben pogoj za vzpostavitev medkulturnega dialoga. Freire (2007, po Lesar, 2009) govori o medkulturnem dialogu kot pomembni in nepogrešljivi obliki za doseganje pravičnosti, strpnosti, enakopravnosti in

enakih moči razmerij. Cilj medkulturnega dialoga pa naj bi bilo *»vzajemno spoštovanje potreb posameznikov in skupin ter uresničevanje načela enakih razvojnih in izobraževalnih možnosti za vse«* (Lesar, 2009, str. 4). Ciljem se pridružuje tudi Vrečer (2011), ki v medkulturnem dialogu vidi namen razvijanja različnih perspektiv in praks, enakopravnost, svobodo in sposobnost izbiranja ter pridobivanja ustvarjalnih kompetenc.

Leto 2008 je Evropska unija opredelila kot leto medkulturnega dialoga. V ta namen je EU izdala Odločbo št. 1983/2006/ES Evropskega parlamenta in sveta ter zapisala, da medkulturni dialog predstavlja *»pomembno razsežnost različnih politik in instrumentov Skupnosti na področju strukturnih skladov, izobraževanja, vseživljenjskega učenja mladih, kulture in državljanstva, športa, enakosti spolov in zaposlovanja in socialnih zadev, boja proti diskriminaciji in socialni izključenosti, boja proti rasizmu in ksenofobiji, politike azila in integracije priseljencev, človekovih pravic in trajnostnega razvoja«* (Evropski parlament in svet, 2006, str. 2).

Medkulturni dialog torej pomeni srečanje ljudi različnih prepričanj in kultur, ki poskušajo s pomočjo dialoga priti do dolgoročnega miru ali stabilnosti. Medkulturni dialog zato zahteva razumevanje in spoštovanje (Tomšič, 2009). Pri ravnanju s kulturno raznolikostjo strpnost in širokosrčnost nista dovolj. Pomembno vlogo ima medkulturni dialog kot sredstvo za spodbujanje ozaveščanja in razumevanja raznolike družbe (Bergant idr., 2009).

Bela knjiga o medkulturnem dialogu stremi k temu, da je medkulturni pristop pravi način za obravnavo kulturne raznolikosti. Medkulturni dialog nam zagotavlja, da sprejemamo različne identitete na podlagi svojih skupnih univerzalnih vrednot, hkrati pa je z njim mogoče preprečiti etnične, verske, jezikovne in kulturne delitve. Bela knjiga temelji na tem, da je naša skupna prihodnost odvisna od naše zmožnosti zaščititi in razviti človekove pravice, ki so zapisane v Evropski konvenciji o človekovih pravicah, demokraciji in pravni državi ter spodbujati medsebojno razumevanje (Bergant idr., 2009).

2.3 MEDKULTURNA (NE)STRPNOST

V poglavju so opredeljeni naslednji pojmi, ki so nujni za razumevanje položaja učencev priseljencev ter odnosa priseljenec-vrstnik v šoli, in sicer: strpnost, nestrpnost, stališča, prepričanja, stereotipi, predsodki, diskriminacija, drugačnost, sovražni govor, socialna distanca in stigma.

2.3.1 Strpnost kot vrednota

Strpnost je pravzaprav harmonija v različnosti, drugačnosti. Je vrlina, ki ustvarja možnost za kulturo miru. Brez nje sožitje in razumevanje ljudi različnih pogledov, prepričanj, verovanj, izgledov, življenjskih navad v današnji družbi, ki postaja vse bolj raznolika, ne bi bilo mogoče. Pojem strpnost je težko opisati, ker v literaturi zanj obstajajo številne definicije.

Palomares (2001) navaja, da pomeni strpnost predvsem spoštovanje in sprejemanje drugačnosti, tu gre predvsem za verske, rasne, kulturne, etnične in socialne razlike med ljudmi. Človek, ki je strpen do soljudi, sprejema drugačnost in je sposoben dojemati različnost.

Slovar pojmov mednarodne organizacije United for Intercultural Action besedo toleranca oz. strpnost po slovensko pojasni kot spoštovanje, sprejemanje in cenjenje bogate raznolikosti svetovnih kultur, načinov izražanja in oblik človečnosti, humanosti. Strpnost ni vnaprej dana, je aktivna drža, ki je posledica zavedanja pomena univerzalnih človekovih pravic in svoboščin ne le zase, temveč predvsem za druge (Leskošek, 2005, str. 9).

Strpnost pomeni zmožnost prenašanja drugačnega, nasprotnega mnenja ter zmožnost izkazovanja prizanesljivosti in naklonjenosti do drugačnih običajev in prepričanj. EU uvršča strpnost med temeljne vrednote demokratične družbe. Razlog je preseljevanje prebivalstva, katerega posledice so narodnostne, jezikovne, kulturne in verske raznolikosti, ki povečujejo nestrpnost med prebivalci. Za bolj strpen odnos do priseljencev se poudarja pojav multikulturalizma, ki predstavlja prisotnost različnih kultur v družbi oz. sobivanje različnih kultur kot del vsakdanjega življenja. Ko so ljudje

pripravljeni sprejeti multikulturno družbo, postane njihov odnos do priseljencev strpnejši (Palomares, 2001).

Gandon navaja, da je strpnost način obnašanja, s katerim dopuščamo drugim svobodo izražanja mišljenja, s katerim se ne strinjamo, in pravico drugemu, da živi v skladu s svojimi načeli, ki so drugačna od naših (Gandon, 2008).

Strpen posameznik je torej tisti, ki je odprt v svojem mišljenju, spoštljiv do drugih in drugačnih. Vsa stališča in mnenja sprejema kot veljavna in enakovredna svojim. Na stvari gleda iz različnih zornih kotov in istočasno vidi, kako nanje gledajo drugi. Če vidi, da se moti v svojih stališčih, jih je pripravljen spremeniti, če pa ne dvomi v točnost svojih prepričanj, to drugim z nasprotujočimi se stališči pove na spoštljiv in miroljubnem način (Živec, 2003).

2.3.2 Nestrpnost

Nasprotujoč pojem strpnosti je nestrpnost, ki označuje lastnost posameznikov ali skupin, ki niso pripravljeni sprejemati kakršne koli drugačnosti in nanjo reagirajo na agresiven, zaničevalen, kaznovalen način. Nestrpnost izhaja iz prepričanja, da so določena skupina, način življenja ali razmišljanja superiorni ostalim. Nestrpnost ogroža red in mir v družbi (Krek, 2000).

Nestrpnost je lahko opazna in vidna s prostim očesom, če se le ne pojavlja v prikritih oblikah. Za nove oblike izražanja nestrpnosti je značilno, da ljudje svoje nestrpnosti do drugačnih ljudi ne izražajo več neposredno z nasiljem, odkritim sovraštvom, temveč posredno, prikrito, s pasivnim odklanjanjem oziroma z ignoriranjem. Tako prikrito izražanje nestrpnosti in izogibanje drugačnim ljudem pa je lahko še nevarnejše kot aktivno in odkrito sovraštvo (Živec, 2003).

Nestrpnost je največkrat prikazana kot selektivna strpnost: marsikateri Slovenec je strpen do muslimanov, dokler le-ti opravljajo najslabše vrednotena dela, če pa želijo javno poudariti svojo kulturo, se pa ta strpnost neha (Kovačič 2006, 18).

2.3.3 Medkulturna nestrpnost

Medkulturna nestrpnost se nanaša na pomanjkanje razumevanja, spoštovanja in sprejemanja različnih kulturnih praks, prepričanij in vrednot. Kaže se lahko v različnih oblikah, kot so diskriminacija, predsodki, stereotipi ali pristranskost do posameznikov oz. skupin iz različnih kultur.

Medkulturna nestrpnost ovira pozitivne interakcije, kulturne izmenjave in harmonijo med različnimi skupnostmi. Obravnavanje medkulturne nestrpnosti zahteva spodbujanje izobraževanja, ozaveščenosti, empatije in spodbujanje vključujočega okolja, ki sprejema raznolikost. Za izgradnjo bolj strpnega in medsebojno povezanega sveta je ključno spodbujati odprtost, dialog in spoštovanje kulturnih razlik (Palomares, 2001).

Strpnost do priseljencev v današnji multikulturni družbi postaja čedalje pomembnejši dejavnik našega življenja. Nestrpnost v vsakdanjem življenju izražamo npr. z ogovarjanjem skozi šale in vice, z izogibanjem ljudem drugih narodnosti, ras, verstev ipd., z diskriminacijo ter tudi z nasiljem. Zmanjševanje nestrpnosti v družbi je proces, ki zahteva veliko vložene truda in potrpežljivosti.

Korak do strpne in pravične družbe je sprejemanje drugačnosti, ki od vseh zahteva strpnost do drugačnih in njihovo priznavanje. Pomembno in potrebno je predvsem spoznanje, da medsebojne razlike bogatijo (Žitnik Serafin, 2010).

Za razumevanje položaja otrok priseljencev je nujno opredeliti, kaj so oz. kaj pomenijo naslednji pojmi: *stališča*, *prepričanja*, *stereotipi*, *predsodki*, *diskriminacija*, *socialna izključenost* ter *stigma*.

2.3.4 Stališča in prepričanja

Vsak posameznik si v življenju izoblikuje stališča, ki so produkt naših misli in vplivajo na naše mišljenje, obnašanje ter reagiranje v določenih situacijah. Pojem stališča navadno označuje človekove splošne (pozitivne ali negativne) sodbe oz. vrednotenja ljudi, predmetov in pojavov (Fazio in Petty, 2008, povz. po Ule, 2009). Predmet stališč je torej karkoli, kar nam je všeč ali. Zaradi razlik v stališčih prihaja do konfliktov, slabih medsebojnih odnosov in celo vojn (Ule, 2009, str. 115).

Prepričanje bi lahko opredelili kot nekaj, kar kdo sprejme za pravilno, pristno ali resnično. Splošna deklaracija človekovih pravic, ki so jo sprejeli Združeni narodi, brani posameznikovo pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi.

2.3.5 Stereotipi, etnični stereotipi in predsodki

Stereotip je vnaprejšnje mnenje skupine o osebi ali drugih skupinah, ki si ga ustvarimo na podlagi nepreverjenih informacij, ki smo jih dobili iz okolja (Nastran Ule, 1999).

Mnogi stereotipi so v nas globoko zakoreninjeni in nekateri tako postanejo osnova za diskriminacijo med spoloma, med narodi itd. Napačni stereotipi vplivajo tudi na nastanek nacionalnih ali rasnih predsodkov (Pedagoška enciklopedija, 1989, str. 394).

Etnični stereotipi so poenostavljene in neutemeljene sodbe o narodih ali nacionalnih skupinah oz. pripadnikih teh skupin (Nastran Ule, 1999).

Z njimi pripisujemo lastnosti posameznikom na osnovi njihove skupinske pripadnosti in ne na osnovi individualnih značilnosti ali posebnosti. Pri nas na primer velja prepričanje, da so Črnogorci leni, da Bosanci niso najbolj bistri, da Italijani obožujejo testenine, kosovski Albanci pa so ali lastniki pekarn ali kriminalci.

V družbi so prisotni tudi stereotipi, ki naj bi veljali za priseljence. To naj bi bila skupina ljudi s slabšo izobrazbo, ki opravlja nekvalificirana dela ali se preživlja s socialno podporo, je slabše integrirana v družbo ter ne govori tekoče slovenskega jezika (Medvešek, Brezigar in Bešter 2009, str. 27).

Stereotipi so tako zgolj predstopnja predsodkov, njihov temelj. Stereotipe je sicer težko, a vendarle mogoče omiliti, predsodke pa skorajda nemogoče.

Predsodki se torej razvijejo iz stereotipov. So sodbe o drugem človeku, skupini ljudi, pripadnikih drugega naroda. Predsodki segajo v vsa področja družbenega življenja, te pa izražamo skozi vsakdanji govor, fraze, šale, dvoumnosti. Kažejo se predvsem v nespoštljivem, nestrpnem, ponižujočem ali prezirljivem odnosu do drugih in drugačnih. Uporaba predsodkov je pretežno nezavedna navada. Ljudje imamo v sebi kar nekaj pozitivnih ali negativnih predsodkov o drugih ljudeh. Priseljenci so zaradi svoje »drugačnosti« velikokrat na udaru predsodkov. Pomembni primeri predsodkov so:

antisemitizem (sovražna nastrojenost proti Judom), rasizem, spolni predsodki, religiozni predsodki, predsodki do drugih narodov in narodnih manjšin (Ule, 2004: 165–168).

Allport (v Nastran-Ule, 2004) loči pet hierarhično razvrščenih stopenj izražanja negativnih etničnih in rasnih predsodkov: 1. ogovarjanje, 2. izogibanje, 3. diskriminacija, 4. nasilje in 5. genocid.

Negativni etnični in socialni predsodki imajo negativen učinek tako na medosebne kot medskupinske odnose in temeljijo na odklanjanju in sovražnosti do posameznih skupin (npr. učencev priseljencev). Vsak izmed nas ima take ali drugačne predsodke, a to še ne pomeni, da bomo te predsodke vnesli v svoje obnašanje, da bomo sovražni, diskriminirajoči v odnosu do drugih. Zaradi predsodkov so določene skupine po manjvrednostnem položaju. Predsodki priseljence ovirajo, da bi se postavili zase, s čimer predsodke, ki so usmerjeni proti njim, potrdijo.

Vižintin (2017) navaja, da so predsodki v Sloveniji najpogosteje usmerjeni na priseljence iz bivših jugoslovanskih republik, predvsem na Bošnjake in Albance, od leta 2015 naprej pa se krepijo predsodki do beguncev in muslimanov. So ena od ovir pri vključevanju otrok priseljencev v slovensko šolstvo ter tudi njihovih staršev v slovensko družbo. Nekateri predsodki so že tako zakoreninjeni v slovenski družbi, da o njih niti ne razmišljamo, pač pa jih le posredujemo naslednjim generacijam otrok in učencev.

Predsodki in stereotipi niso prirojeni. Na razvoj stereotipov in predsodkov pri posamezniku v otroštvu zelo vplivajo družina, vrtec, šola, mediji in tudi otroška literatura. Zavedati se moramo, da je vsak izmed nas edinstven in neponovljiv. S splošnimi sodbami se marsikomu stori krivica (Nastran Ule, 2004).

2.3.6 Diskriminacija

»Diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti« (Zagovornik načela enakosti).

Brezigar (2005) pravi: »Diskriminatorno ravnamo takrat, ko z neko skupino na podlagi rasne ali etnične pripadnosti, spola, veroizpovedi, narodnosti, spolne usmerjenosti, političnih prepričanj, fizičnih značilnosti ali katere druge značilnosti ravnamo manj ugodno kot z drugo«.

Diskriminacija je tudi šikaniranje, žaljenje oz. zmerjanje in s tem ustvarjanje okolja, ki je žaljivo, sovražno, ponižujoče ali strah vzbujajoče (Baltić, 2005).

Diskriminacija lahko povzroča izolacijo, ki je posledica družbenega izključevanja in se lahko kaže že v zgodnjem otroštvu. Družba, ki izključuje, nima prihodnosti, zato je potrebno proti vsaki diskriminaciji poseči aktivno, saj v nasprotnem primeru siromašimo tudi sebe. Pri otrocih, ki so diskriminirani, pa lahko povzročimo nepopravljive posledice (socialne, psihološke ipd.) Ljudi lahko diskriminiramo na podlagi vidnih znakov ali nevidnih, nepoznanih ali zamišljenih znakov, v obeh primerih pa so ti znaki, ki v začaranem krogu postanejo stigma, izhodišče za neenakovredno obravnavo (Kuhar, 2009).

Priseljenci z vstopom v novo okolje velikokrat srečujejo z neenakim obravnavanjem in razlikovanjem kot ostali člani družbe. To je diskriminacija zoper etnične skupine. Na to vrsto diskriminacije lahko naletimo na različnih področjih družbenega življenja, tudi v šolah. Velikokrat se pri žrtvah diskriminacije pojavi občutek manjvrednosti in neustreznosti v primerjavi z večinsko skupino. Žrtev se velikokrat začne obnašati v skladu s predsodki o njej, saj ti delujejo kot neke vrste pričakovanje, ki naj bi se izpolnilo. Zaradi diskriminacije in predsodkov lahko pride do identifikacije s temi predsodki (Ule, 2004: 184–186).

Milharčič Hladnikova (2010, 2011, 2012) opozarja, so migrantski otroci danes najbolj ranljiv del prebivalstva tako Slovenije kot Evrope in so pogosto žrtve hudih stigmatiziranj in diskriminacij.

Sociološko-psihološke raziskave otrok priseljencev v ZDA so pokazale vpliv diskriminacije na učno uspešnost učencev priseljencev. Najbolj negativno vpliva na dosežke otrok priseljencev diskriminacija (Heckmann, 2008).

2.3.7 Drugačnost

Strpnost je toleranca do drugačnosti, drugačnost pa pomeni različnost, raznolikost in ni omejena le na rasne razlike, ampak vključuje tudi etnične in kulturne razlike, razlike v sposobnostih, socialnoekonomske razlike, razlike v veroizpovedi (Palomares, 2001).

Prav tako pojem drugačnosti zajematudi drugačen način življenja, način oblačenja, spolno usmerjenost ali pa samo razlike med spoli. Sprejemanje drugačnosti je zahtevno. Sprejeti drugačnost pomeni, da si tudi sam drugačen, saj se upiraš prepričanju ljudi (Mijatović, 2008).

Naša družba postaja čedalje bolj raznolika in posledično pogosto prihaja do številnih pojavov nestrpnosti do drugačnih.

2.3.8 Sovražni govor

»Sovražni govor gre šteti za kršitev prepovedi vzpodbujanja vsakršne neenakopravnosti ter razpihovanja sovraštva in nestrpnosti (63. Člen Ustave)« (Devetak, 2006, 41). Sovražni govor je ena najmočnejših oblik diskriminacije zlasti zato, ker ga težko prepoznamo, preiskujemo in kaznujemo (prav tam).

Kogovšek in Petkovič (2007) navajata, da je sovražni govor ustno ali pisno izražanje diskriminatornih stališč. Je orodje za podajanje sovraštva, gre za nesprejemljivo in diskriminatorno početje.

Samaluk (2006) pravi, da sovražni govor poleg pisne in besedne zajema tudi nebesedno komunikacijo (simboli, parade ipd.).

Na sovražni govor naletimo v vsakdanjem življenju, na športnih in drugih prireditvah, v tiskanih ali drugih medijih (televizija, splet, radio), v izjavah politikov, uradnih institucij, na šoli in v znanosti. Negativne posledice sovražnega govora so nestrpnost, sovraštvo, zlasti versko in etnično. Sovražni govor definirajo institucije, ki ga želijo omejiti, ter ustave in zakoni posameznih držav, kot npr. *Evropska konvencija o človekovih pravicah*, *Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije* in *Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah*.

Slovenija sledi definiciji Sveta Evrope, po kateri je sovražni govor *»vsaka oblika izražanja, ki širi, razpihuje, spodbuja ali opravičuje rasno sovraštvo, ksenofobijo, antisemitizem ali druge oblike sovraštva, ki temeljijo na nestrpnosti, kar vključuje nestrpnost, izraženo z agresivnim nacionalizmom in etnocentrizmom, diskriminacijo in sovraštvom proti manjšinam, migrantom ali osebam z migrantskim ozadjem«* (Vežjak, 2015, str. 31).

2.3.9 Socialna izključenost oz. distanca

Posameznikova ali skupinska nestrpnost do drugih pripadnikov različnih skupin se izraža skozi socialno distanco. Johnson navaja, da je socialna distanca *»stopnja, do katere so ljudje pripravljeni sprejeti in se družiti s tistimi, ki imajo drugačne socialne karakteristike«* (Johnson, 2000, 289).

Socialna izključenost izvira iz predsodkov in stereotipov, najizraziteje pa se manifestira v odnosu med pripadniki velikih družbenih skupin, kot so rasne, razredne, nacionalne, verske, delavske itd. Primer stereotipa o učencih priseljencih je, da so manj uspešni v šoli. Etnična distanca je oblika socialne distance, ki se oblikuje med pripadniki različnih etničnih skupin in se kaže kot izogibanje različnim odnosom ali stikom s temi pripadniki. Ponavadi je taka distanca posledica negativnih etničnih stereotipov in predsodkov, ki jih imajo ljudje do drugih etničnih skupin (Pantič, 1987, v Živec, 2003).

2.3.10 Stigma

Priseljence velikokrat spremlja stigma, nekaj, kar jih razlikuje od ostalih.

»Stigma označuje takšno človekovo lastnost, ki ga loči od večine v skupnosti tako, da ima večina in tudi on sam to lastnost za odklonsko, deviantno« (Goffman, 1986 v Ule, 2004: 186). Predmet stigmatizacije so lahko na primer druga narodnost, duševna bolezen, smo prerevni ali prebogati, presuhi ali predebeli, imamo fizično pomanjkljivost ali poškodbo, torej nekaj, kar nas razlikuje od ostalih, *»imamo neki manjko«*. Da bi se stigmatizirani ubranil pred napadi na svojo identiteto, lahko razvije več strategij. *»Prikrievanje stigmatizacije«* pomeni, da poskuša pred drugimi prikriti svojo stigmatizacijo. *»Sprejem stigmatizacije«* pomeni, da se posameznik vda in pristane, sprejme svojo pomanjkljivost. O *»refleksiji stigmatizacije«* pa

govorimo takrat, ko se stigmatizirani trudi za kognitivno predelavo stigme, za soočenje z razlogi za svojo drugačnost (prav tam).

2.4 PRISELJENSKI UČENCI

V SSKJ (2015) je izraz priseljencev opredeljen kot »kdor se priseli«.

Ko govorimo o priseljencih, torej omenjamo otroke, za katere je slovenščina drugi jezik in so se vključili v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem po prihodu iz drugega jezikovnega in kulturnega okolja. Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vzgojno-izobraževalni sistem (2017) priseljence opredeljujejo kot osebe, ki niso rojene v Sloveniji in so pridobile državljanstvo, ali kot osebe, ki nimajo slovenskega državljanstva in so pridobile dovoljenje za stalno ali začasno prebivanje v Republiki Sloveniji.

Učenci, ki se preseljujejo, imajo različne kulturne vzorce, različna jezikovna znanja in so drugače etnično opredeljeni (Glogovčan, 2015). Mnogo priseljskih učencev se v šoli srečuje s številnimi izzivi. Po priselitvi se morajo v kratkem času prilagoditi različnim akademskim pričakovanjem, naučiti se morajo novega jezika, soočajo pa se tudi z oblikovanjem nove identitete, ki vključuje tako njihovo družinsko kulturno ozadje kot elemente kulture države sprejema, pri čemer se hkrati prilagajajo pričakovanjem družine in »pritiskom« vrstnikov. Učenci priseljenci imajo nekatere značilnosti, zaradi katerih se uvrščajo med depriviligirane skupine otrok. Šolanje v jeziku, ki ga otrok še ne obvlada, je dejavnik, ki povečuje tveganje šolskega neuspeha (Knaflič, 2010).

Zaradi pomanjkljivega znanja slovenščine pa se ti učenci slabše vključujejo v širše socialno okolje (Smernice, 2009).

2.5 VKLJUČEVANJE UČENCEV PRISELJENCEV V SLOVENSKO OSNOVNO ŠOLO

Dokumenti, ki urejajo področje vključevanja in izobraževanja otrok priseljencev, so mednarodni (večinoma evropski) in pravno-formalni, ki so oblikovani in sprejeti v Sloveniji. V tej raziskovalni nalogi nismo pozornosti namenile zakonodaji vključevanja

učencev priseljencev v slovensko osnovno šolo, ampak vključevanju učencev priseljencev v šolo v smislu socialne sprejetosti, počutja in medvrstniških odnosov.

Posledica preseljevanja prebivalstva je med drugim tudi vključevanje otrok priseljencev v osnovno šolo, kjer se vsi učenci učijo bivati drug z drugim in se spoznavajo v različnosti, tudi jezikovni, etnični, kulturni in verski. Prav vsak izmed nas je soodgovoren za vključevanje priseljencev, saj s svojimi dejanji in odnosom ustvarjamo oz. soustvarjamo vključevalne ali izključevalne odnose. Skupna točka vsem raziskovalcem, ki se na raznolikih poljih ukvarjajo z učenci priseljenci, pa je ugotovitev, da je znanje uradnega jezika države, kamor se otrok priseli, ključnega pomena za njegovo vključevanje, sprejetost in uspeh.

Model medkulturne vzgoje in izobraževanja je v slovenskem prostoru raziskovala Vižintin (2017). Vidi ga kot enega od možnih kanalov za preoblikovanje družbe v medkulturnost (prav tam). Njen model vzgoje in izobraževanja temelji na sedmih kriterijih, in sicer: medkulturnost kot pedagoško didaktično načelo; sistemska podpora pri vključevanju učencev priseljencev; učitelji z razvijajočo se medkulturno zmožnostjo; razvoj zavedanja o večkulturni družbi pri vseh učnih predmetih; medkulturni dialog na šoli; sodelovanje s starši priseljenci in sodelovanje z lokalno skupnostjo (Vižintin, 2017).

2.5.1 Medkulturna vzgoja v šoli

Vsakdo v svojem življenju prihaja v stik z različnimi družbami in različnimi posamezniki in posledično je medkulturna vzgoja del našega življenja, če se je zavedamo ali ne. Učenje o drugih kulturah, njihovo sprejemanje in spoštovanje ter strpnost so pogoji za uspešno sobivanje različnih kultur v skupnem okolju. Šolsko okolje je prostor, kjer pride to še posebej do izraza. Namen medkulturne vzgoje je, da bi v sodobnem svetu bili pripravljeni sprejeti raznolikost in drugačnost, s čimer bi lahko postali medkulturna družba in ne večkulturna družba, kot smo sedaj.

Medkulturna vzgoja mora v šoli biti naravnana na večjo odprtost ter prilagodljivost večkulturnim družbam, kajti družba, v kateri živimo, zahteva medkulturno komunikacijo in dialog. Vsi smo enakopravni in vsi imamo enake pravice (Brander idr., 2006).

»Vzgajati medkulturno pomeni priznavati različnost miselnih predstav, vrednot in

življenjskih slogov; pomeni vzgajati k miru, solidarnosti, odpravljanju pregrad med ljudmi, demokratičnemu sožitju in enakosti tudi med domačimi stenami« (Mikolič, Pertot, Zudič, Antonič, 2006).

Vzgojno-izobraževalni proces deluje pravzaprav kot nekakšen spodbujevalec medkulturnosti. Hkrati pa tudi medkulturnost uspešno vpliva na šolsko organizacijo (Šinkovec in Zorec, 2009).

Našle smo precej slovenske in tuje literature, ki podrobneje opredeljujejo cilje medkulturne vzgoje. Pravzaprav so si vsi avtorji enotni, da je osnovni cilj le eden, tj. naučiti se razumeti drugačnost in jo tudi sprejeti.

»Cilj medkulturne vzgoje je spodbujanje razumevanja, da je svet soodvisen, preseganje negativnih predsodkov in etničnih stereotipov, spodbujanje pozitivnega vrednotenja razlik in raznolikosti, iskanje in osvetljevanje podobnosti in različnosti med kulturami in razvijanje pozitivnih odnosov ter obnašanja do ljudi iz drugih družb in kultur« (Hrženjak, 2003, str. 73).

2.5.2 Vrstniški odnosi v medkulturnem razredu

Učenci v razredu ustvarjajo s svojimi različnimi kulturami in socialnimi značilnostmi multikulturno družbo. V medkulturnem razredu morajo sobivati, sodelovati ter komunicirati s pripadniki različnih kultur, pri tem pa vzpostavljati pozitivno klimo. Učenci drugih kultur so pogosto tarča posmeha, ignoriranja in žaljivk s strani svojih sošolcev (Mujkanovič 2013).

Dejstvo pa je, da je od počutja razreda odvisna kakovost učenja in osebnega razvoja učencev. Kadar so kulturne in socialno-ekonomske razlike med učenci zelo velike, jih brez pomoči težko premagujejo sami (Resman 2006, str. 203).

Strpnost, solidarnost in medsebojno pomoč je mogoče doseči le v skupinah, v katerih je posameznik neposredno vključen. Sodelovalna oddelčna skupnost učencev omogoča zadovoljevanje temeljnih potreb, tj. potrebo po pripadnosti, sprejetosti in varnosti. Učenci v razredu lahko delujejo kot celota le, če imajo dovolj informacij drug o drugem, se med seboj spoštujejo in niso obremenjeni s stereotipi in predsodki, saj slednje vodi v

izključevanje posameznikov. Kakovostni vrstniški odnosi so temeljni pogoj za čim manj boleče vključevanje učenca priseljence v razred (Bierman in McCauley, 1987, v Košir, 2011).

2.5.3 Socialna sprejetost učencev priseljencev

V razredih je možno, če je volja med učenci in učitelji, vzpostaviti pozitivno klimo do učencev priseljencev, da bi lahko živeli v sožitju in medsebojnem spoštovanju – da bi bili enaki v drugačnosti. Socialni položaj učenca v razredu se kaže kot stopnja socialne sprejetosti s strani vrstnikov. Priseljeni otroci se z vključitvijo v novo okolje soočajo z mnogimi izzivi, še posebej z vzpostavljanjem medsebojnih odnosov z vrstniki, kar pa je zaradi jezikovnih barrier pogosto oteženo.

In ravno jezikovne bariere so v raziskavah (Lee in Burkam, 2002) najpogosteje omenjene kot glavni vzrok za ponavljanje medrazredniškega nasilja. Pri tem gre najpogosteje za etnično oziroma rasno diskriminacijo, žaljivke, fizično nasilje in socialno izključevanje.

Haramija (2016) je z raziskavo o sprejetosti otrok priseljencev med vrstniki v osnovni šoli ugotovila, da je razumevanje in znanje slovenskega jezika ključnega pomena za dobro počutje otrok priseljencev v šoli in njihovo sprejetost med vrstniki.

Hughes, Cavell in Willson (2001) opisujejo tri dejavnike, ki vplivajo na socialno sprejetost učencev: značilnosti učenca, prepričanja drugih otrok o posameznem učencu in vedenje učitelja do posameznega učenca.

Avtorja Schmuck in P. Schmuck (2000, v Košir, 2011) povzemata, da so značilnosti, ki razlikujejo sprejete otroke od nesprejetih, najpogosteje telesne značilnosti (zunanji videz, stil oblačenja, telesne posebnosti), socialno vedenje, inteligentnost in duševno zdravje.

Socialna izključenost otrok priseljencev se v osnovni šoli čuti predvsem pri težjem dostopu do znanja (problematika jezika itd.) in slabših medsebojnih vrstniških odnosih. Doživljanje medvrstniškega nasilja vpliva na otroke in njihovo psihofizično blagostanje. Posledice medvrstniškega nasilja so navedene v številnih raziskavah, med njimi so npr.: občutki anksioznosti in osamljenosti (Hill, 2001), občutki jeze, strahu in žalosti, občutki maščevalnosti (Rigby, 2007).

Učitelj je oblikovalec in usmerjevalec pedagoškega procesa, zato je njegova vloga za čim lažje vključevanje otrok priseljencev zelo pomembna (Glogovčan, 2015, 27).

Medkulturno se lahko razvija ob strpnem in vključujočem odnosu, zato mora učitelj slediti in razvijati medkulturne kompetence: empatijo, spoštovanje mnenj drugih ljudi, odprtost za nove izkušnje, tolerantnost do nejasnih in nepredvidljivih situacij, znanje o večkulturnosti (in navadah v drugih kulturah), sposobnosti prilagajanja vrednotam drugih, zavedanja lastne kulturne identitete, medsebojne veščine (Vrečer, 2011, povzeto po Glogovčan, 2015, str. 30). Ker se medkulturne kompetence spreminjajo, mora biti to za učitelja vseživljenjski proces.

2.5.4 Učenci priseljenci na I. osnovni šoli Žalec

I. osnovno šolo Žalec obiskuje približno 600 učencev, kar jo po velikosti uvršča med srednje velike šole v Sloveniji. Obiskujejo jo tudi učenci, ki so se v Slovenijo priselili iz različnih držav, teh je v šolskem letu 2023/2024 kar 139. Največ učencev prihaja s Kosova in iz Bosne in Hercegovine. Vsi ti otroci so s sabo prinesli svojo kulturo in običaje, ki se razlikujejo od naših. Največja ovira, ki jo mora večina učencev priseljencev premostiti ob vstopu v šolo, je neznanje slovenščine.

Tabela 1: Število priseljencev glede na državo izvora na I. OŠ Žalec.

Država izvora	Število učencev
Kosovo	94
Bosna in Hercegovina	36
Kitajska	3
Srbija	2
Brazilija	1
Ukrajina	1
Hrvaška	1
Črna Gora	1

3 METODOLOGIJA

Podatke za izdelavo teoretičnega dela raziskovalne naloge smo pridobile s pregledom domače in tuje literature, ki smo jo nato selekcionirale in povzele ključne ugotovitve ter rezultate raziskovalcev. Uporabile smo opisno metodo dela. Pri empiričnem delu smo uporabile kvantitativno metodo raziskovanja, tj. anketiranje. Podatke smo zbirale s pomočjo vprašalnika. V nadaljevanju bomo predstavile vzorec, raziskovalni inštrument in obdelavo podatkov.

3.1 VZOREC

V raziskavi smo uporabile namenski vzorec. V raziskavo smo zajele učence od 3. do 9. razreda I. OŠ Žalec. Razdelile smo 320 vprašalnikov učencem slovenskega rodu in 85 učencem priseljencem, ki so jih izpolnili v fizični obliki. Vrnjenih in ustrezno izpolnjenih je bilo 305 vprašalnikov učencev Slovencev in 75 anketnih vprašalnikov učencev priseljencev.

3.2 RAZISKOVALNI INŠTRUMENT

Za namene praktičnega dela raziskovalne naloge smo oblikovale dva anonimna anketna vprašalnika (Priloge A–C), in sicer je bil zaradi malo drugače zastavljenih vprašanj eden namenjen učencem, ki so po rodu Slovenci, drugi pa učencem priseljencem. Zaradi nerazumevanja slovenskega jezika s strani učencev priseljencev s Kosova smo poskrbele za prevod anketnega vprašalnika v albanski jezik, za pomoč smo prosile učiteljico, ki na naši šoli učence s Kosova poučuje slovenščino, po rodu pa je Albanka. Pri oblikovanju vprašanj smo se oprle na že obstoječe raziskave, vprašalnike in smernice drugih avtorjev ter jih nato prilagodile tako, da smo z njimi dobile odgovore, ključne za našo raziskavo. Respondenti so vprašalnike reševali v fizični obliki, saj so nekateri učenci, predvsem mlajši, potrebovali malo usmeritev pri reševanju, prav tako pa vsi učenci doma nimajo dostopa do računalnika in/ali spleta.

Vprašalnik za učence, ki so po rodu Slovenci, je vseboval deset vprašanj, vprašalnik za priseljence pa osem vprašanj in vsa so preverjala področja načrtanega raziskovanja. Oba vprašalnika sta v prvem delu (vprašanja 1–3) spraševala po osnovnih podatkih, torej po

spolu in razredu osnovne šole ter narodnosti učenca. V nadaljevanju pa so se vprašanja razlikovala.

Slovenske učence smo v četrtem vprašanju povprašale, če jim je všeč pestra kulturna in narodna raznolikost na šoli, v petem so nas zanimale asociacije na pojem strpnost. Šesto vprašanje je spraševalo, ali so strpni do priseljencev, pri sedmem pa so odgovarjali, kaj jih najbolj moti na oz. pri učencih priseljencih. Pri osmem vprašanju nas je zanimalo, iz katere države prihajajo priseljenci, do katerih so najmanj strpni, pri devetem vprašanju pa smo spraševale, če mnenje staršev anketirancev vpliva na njihovo stališče do priseljencev. Zadnje, deseto vprašanje, se je nanašalo na odnose z učenci priseljenci.

Četrto vprašanje ankete za učence priseljence je spraševalo, če so že bili deležni zbadanj in zmerjanja, ker so druge narodnosti in/ali vere. V petem vprašanju nas je zanimalo, če so učenci naše šole pogosto nestrpni do njih, in če so na to vprašanje odgovorili z da, so potem v šestem vprašanju navedli razloge za nestrpno vedenje. Sedmo vprašanje se je nanašalo na odnose s slovenskimi vrstniki, v osmem vprašanju pa so izbrali trditev, ki najbolj ustreza njihovemu počutju na I. OŠ Žalec.

3.3 POTEK RAZISKAVE IN OBDELAVA PODATKOV

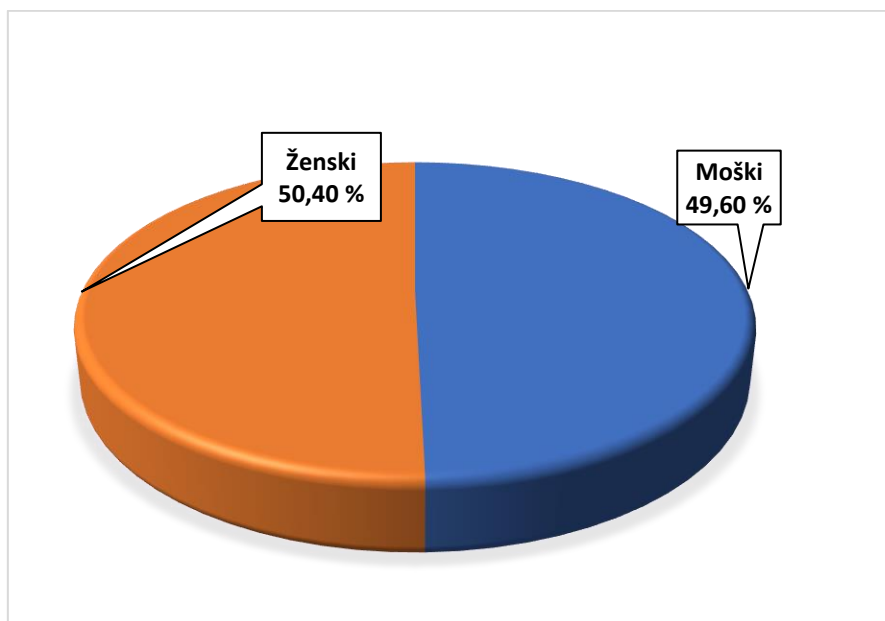
Anonimne anketne vprašalnike smo učencem razdelile 22. decembra 2023, ko smo imeli na šoli celostni kulturni dan, saj smo želele še isti dan nazaj dobiti izpolnjene. Čas reševanja je bil približno deset minut. Dopisale smo, da bo raziskava objavljena na spletni strani mladih raziskovalcev Šaleške doline Velenje. Podatke, zbrane z anketnima vprašalnikoma, smo ročno analizirale in statistično obdelale vsako vprašanje zase. Za vsako vprašanje smo izračunale odstotek dobljenih odgovorov in to prikazale s pomočjo grafov, ki so zajeti v tej nalogi. Sama obdelava podatkov je tako zajemala analiziranje in združevanje ter prikaz v odstotnih vrednostih.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati raziskave v obliki grafov. Prav tako bo v tem poglavju potekala razprava, saj želimo dobljene rezultate sproti razlagati in primerjati z drugimi raziskavami. Hkrati bomo preverjale tudi zastavljene hipoteze.

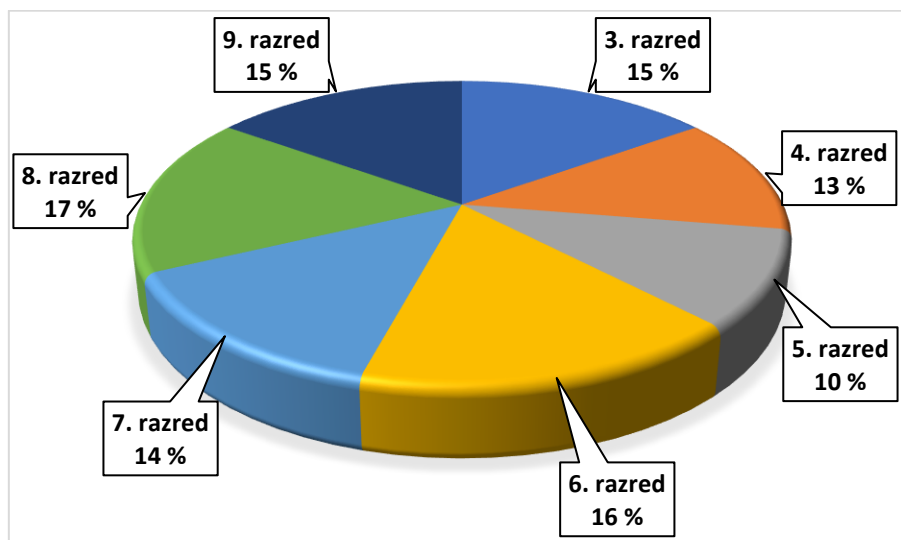
4.1 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA UČENCEV, KI SO PO RODU SLOVENC

Spol, število anketiranih učencev po razredih in njihova narodnost

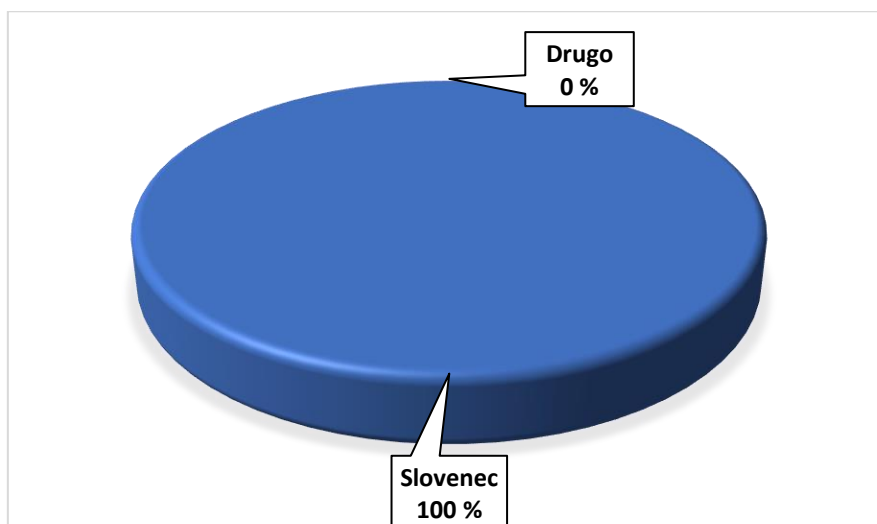
Graf 1: Spol anketirancev.

Graf prikazuje, da je anketo izpolnilo približno enako število učenk in učencev, kar nas ne preseneča, saj se to ujema z deležem deklic in dečkov, ki obiskujejo našo šolo.

Graf 2: Število anketiranih učencev po razredih.

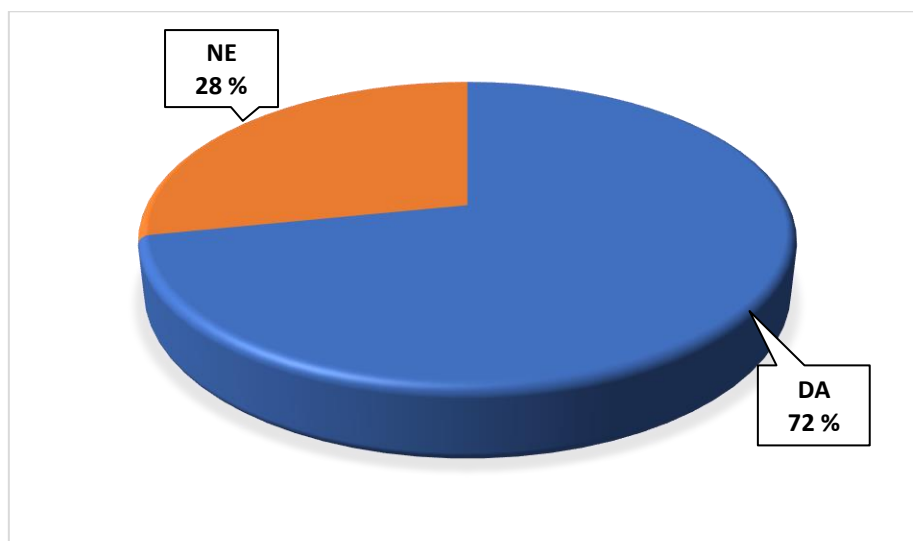
Največ anketiranih učencev obiskuje 8. razred (17 %), sledijo jim šestošolci (16 %), nato tretješolci in devetošolci s 15 %, sedmošolci s 14 % ter četrtošolci s 13 %. Najmanjši delež je petošolcev, in sicer 10 %, kar sovпада s tem, da so trenutno najmanj številčna generacija na šoli.

Graf 3: Narodnost anketirancev.

Vsi anketirani učenci so slovenskega rodu in to ne preseneča, kajti vzorec je bil namenski.

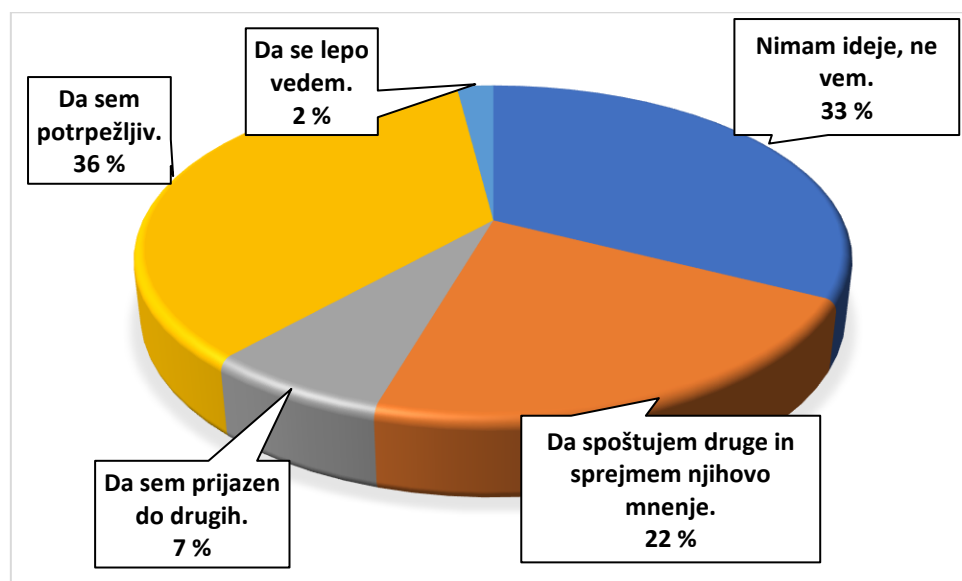
Ali ti je všeč pestra kulturna in narodna raznolikost na šoli?

Graf 4: Všečnost kulturne in narodne raznolikosti na šoli.

Večini učencev (72 %) je všeč pestra kulturna in narodna raznolikost na šoli, kar je lep rezultat. 28 % pa je takšnih učencev, ki jim ta raznolikost ni všeč.

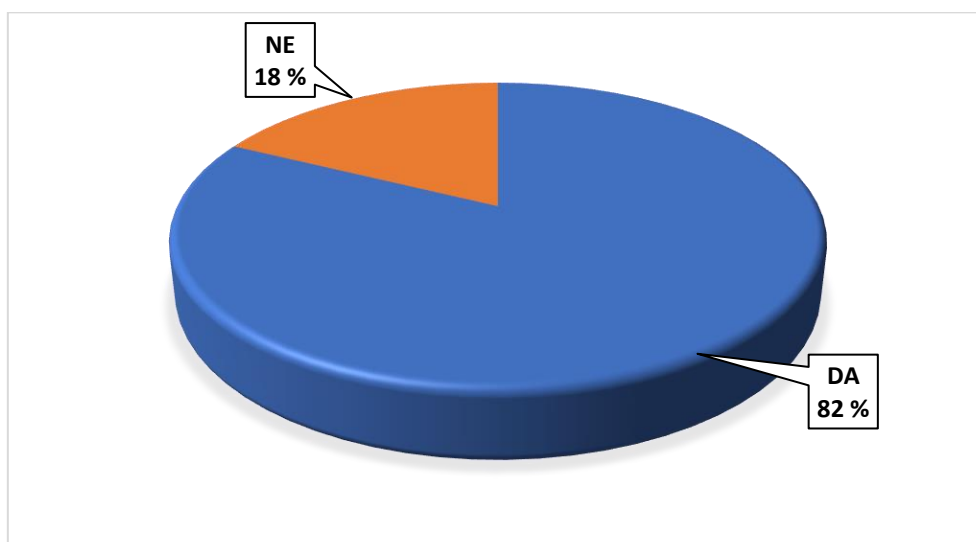
Asociacije na pojem strpnost

Graf 5: Asociacije na pojem strpnost.

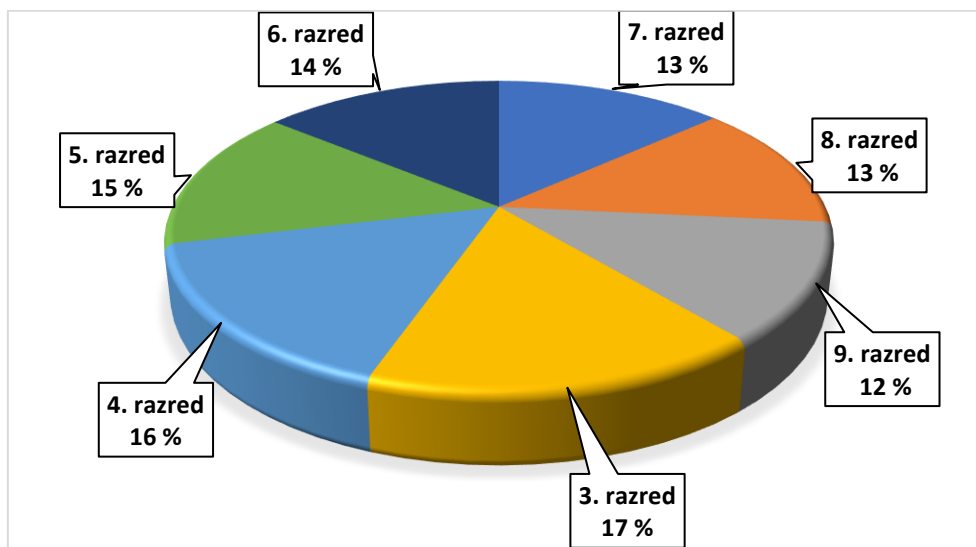
Presenetil nas je velik delež učencev, ki niso znali podati asociacij na pojem strpnosti, teh je bilo kar tretjina. 36 % jih je pojem povezal s potrpežljivostjo, 22 % pa s spoštovanjem drugih in sprejemanjem njihovega mnenja. 7 % učencev je kot asociacijo navedlo prijaznost do drugih in 2 % lepo vedenje.

Ali meniš, da si strpen do učencev priseljencev?

Graf 6: Delež (ne)strpnosti učencev.

Precejšen delež anketiranih, tj. 82 %, je mnenja, da so strpni do učencev priseljencev. 18 % učencev pa pravi, da niso strpni, v tem odstotku so najverjetneje zajeti tudi učenci, ki jim nista všeč kulturna in narodna raznolikost na šoli.

Graf 7: Delež strpnosti po razredih.

Nadalje nas je zanimal delež strpnosti po razredih, kar prikazuje graf št. 7, s katerega je razvidno, da strpnost z višanjem razreda osnovne šole do učencev priseljencev pada.

Na tem mestu lahko **potrdimo hipotezo 1**, ki pravi, *da starost vpliva na strpnost do učencev priseljencev; učenci nižjih razredov so strpnejši.*

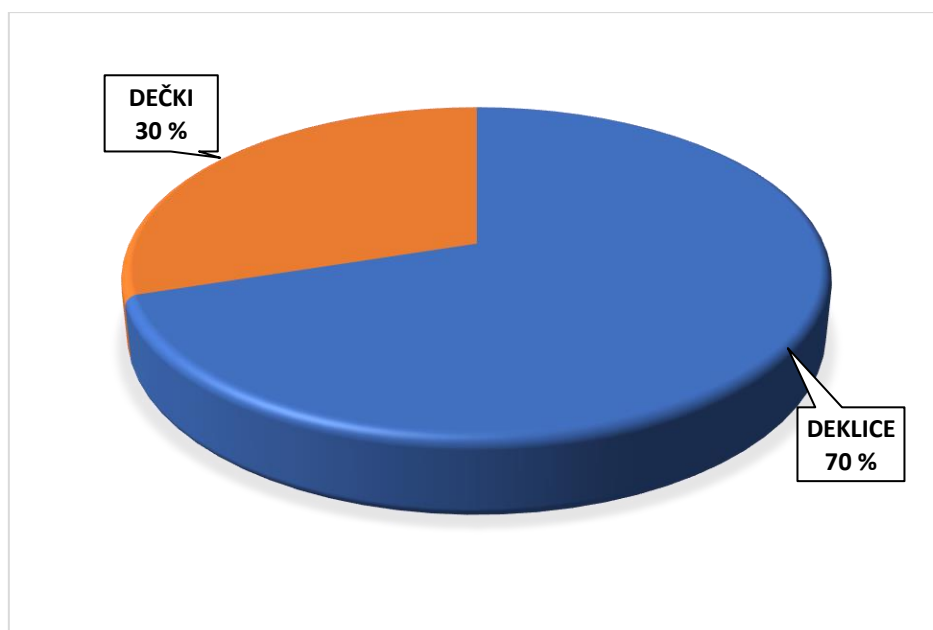
Starejše učence bolj moti izkazovanje jezika in kulture priseljencev, kar je skoraj zagotovo razlog za postopno naraščanje nestrpnosti v povezavi s prestopanjem v višje razrede osnovne šole. Rezultat je najverjetneje tudi posledica tega, da je odnos do rase odvisen od kognitivnega razvoja otrok, njihovo zavedanje sebe in drugih se še razvija.

Raziskovalci rasnih in etničnih stališč otrok izhajajo iz Piagetove teorije o formaciji zavedanja rase in identitete ter iz Eriksonove teorije o oblikovanju identitete in pravijo, da se rasno zavedanje otrok razvija postopno in skladno s kognitivnim razvojem. Kulturne karakteristike posameznikov so manj opazne kot rasna pripadnost, majhni otroci zato nimajo razvitega koncepta nacionalne pripadnosti (Batistič Zorec, 2006).

Naši ugotovitvi govorijo v prid tudi raziskave, opravljene v tujini med belopoltnimi in temnopoltnimi otroci, ki so pokazale, da se otroci prvič srečajo s svojo rasno/etnično pripadnostjo v obdobju treh do štirih let starosti. Od sedmega ali osmega leta starosti razvijajo prepoznavanje podobnosti skupine, ki ji pripadajo (npr. prepoznavanje

skupnega jezika, videza). V tem obdobju začnejo uporabljati oznake, kot jih uporabljajo odrasli, in s tem označujejo določene skupine, ki se razlikujejo od njihove (Hill, 2001).

Spremenljivka starost negativno vpliva na odnos do priseljencev v številnih raziskavah. Evropska raziskava (European Social Survey 2016, 11) ugotavlja, da so mladi bolj pozitivno naklonjeni priseljencem kot starejši. Rezultati raziskave ESS 2002–2012 kažejo, da so na Poljskem, v Sloveniji in Nemčiji starejši bolj nestrpni kot mlajši.

Graf 8: Strpnost glede na spol anketirancev.

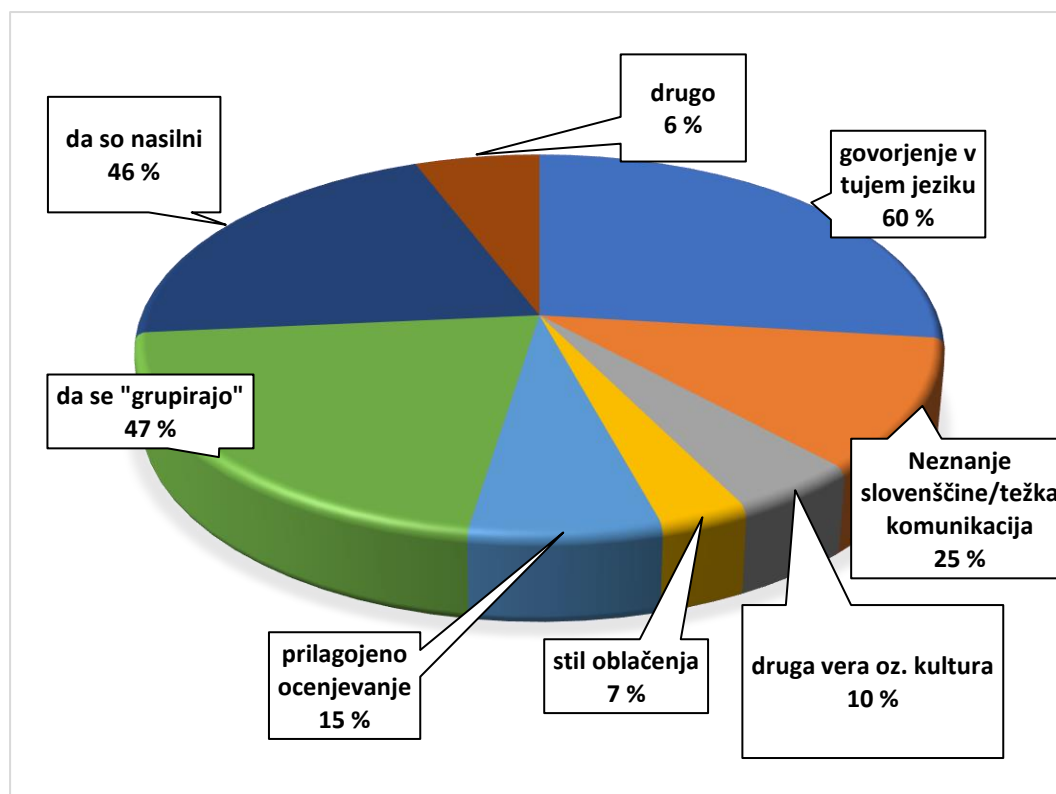
Radovedne smo bile še naprej, saj nas je zanimala stopnja strpnosti glede na spol učencev. Rezultat je pokazal, da imajo veliko večjo stopnjo strpnosti do učencev priseljencev deklice (70 %) v primerjavi z dečki (30 %). Tako velika razlika v rezultatu nas je precej presenetila.

Hipotezo 2, da *spol vpliva na strpnost do učencev priseljencev; deklice so strpnejše od dečkov*, smo s tem rezultatom **potrdile**.

Menimo, da smo pripadnice nežnejšega spola bolj odprte za sprejemanje novih poznanstev in navezovanje novih stikov, kar posledično zmanjšuje strpnost. Povezavo smo našle v Williamsonovih raziskavah, ki kažejo, da moški raje kot ženske potencirajo medskupinske razlike, poskušajo tekmovati z drugimi skupinami in dajejo večji pomen

lastni skupini, ženske pa raje iščejo stik in sodelovanje z drugimi skupinami, so jim pripravljene pomagati (Williamson v Nastran Ule 1999).

Kaj te najbolj moti pri učencih priseljencih (možnih je več odgovorov)?

Graf 9: Kaj anketirane najbolj moti pri učencih priseljencih.

Graf prikazuje, da učence najbolj moti, da priseljenci govorijo v tujem, tj. svojem maternem, jeziku (60 %). Prav tako učenci pravijo, da se priseljenci grupirajo, torej družijo z učenci iste narodnosti (47 %), in da so nasilni (46 %). Neznanje slovenščine in posledično težka komunikacija moti četrtno učencev. Prilagojeno ocenjevanje, druga vera oz. kultura ter stil oblačenja pa so navedeni v nižjih odstotkih.

Hipotezo 3, ki pravi, da učence I. OŠ Žalec najbolj moti, da se priseljenci grupirajo, tj., da se večinoma družijo z učenci iz iste države, od koder prihajajo tudi sami, na tem mestu **ovržemo**.

Znanje slovenskega jezika in zaposlitev sta se večkrat pokazala kot najpomembnejša dejavnika za vključitev priseljencev v večinsko družbo. Raziskava PSIP (Percepcije slovenske integracijske politike), opravljena leta 2003, je pokazala, da anketiranci ocenjujejo znanje slovenskega jezika kot najpomembnejši dejavnik za integracijo priseljencev, takoj za njim pa zaposlitev (Bešter, 2007).

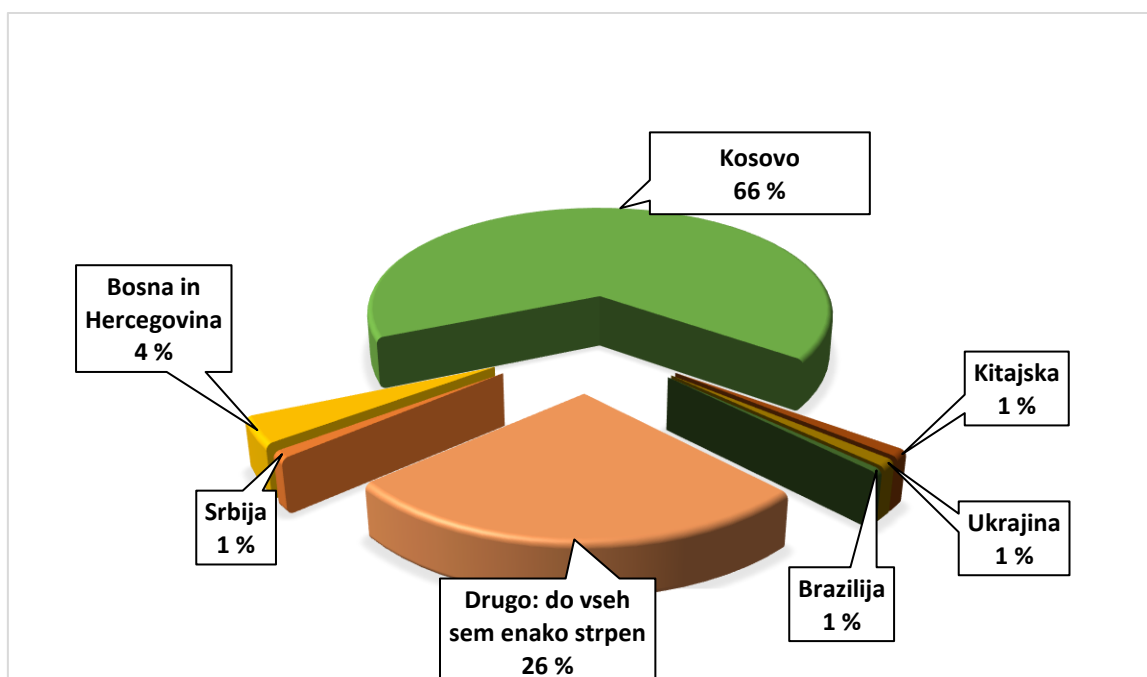
Haramija (2016) je v raziskavi o sprejetosti učencev priseljencev ugotovila, da če učenci priseljenci ne razumejo slovensko, so v šoli manj uspešni in se počutijo manj sprejete, hkrati pa tudi vrstniki tiste sošolce priseljence, ki slabše ali sploh ne govorijo slovensko, slabše sprejemajo.

Resman (2006) navaja, da otrok, ki ne bo poznal jezika okolja in šole, se vanju ne bo vključeval in odzival, hkrati bo pogosteje v konfliktih, saj se bo počutil manjvrednega ter zaradi tega bo tudi manj motiviran. Sporazumevanje brez usvojenega jezika ni možno, brez tega pa ni možna participacija.

Jezik pa ni samo ključen dejavnik za vključevanje, spoznavanje in sprejemanje drugačnih kultur, temveč je od njega odvisen tudi učni uspeh, otrokov razvoj ter njegovo uveljavljanje v družbi (Resman, 2003).

Pojasnilo, zakaj se učenci priseljenci grupirajo, smo našle v knjigi avtorjev Haralambosa in Holborna, ki pravita, da je *»kultura neke družbe način življenja njenih članov, zbirka idej in navad, ki se jih učijo, so jim skupna in jih prenašajo iz generacije na generacijo. Kultura ima dve bistveni značilnosti: je naučena in je skupna. Kultura določa, kako pripadniki družbe čutijo in razmišljajo, saj vsak posameznik svojo kulturo dojema kot samoumevno. Ker kultura opredeljuje sprejete načine vedenja za pripadnike določene družbe, se lahko zgodi, da se različne skupine med seboj ne razumejo najbolje, saj ima vsaka svoje značilnosti«* (Haralambos in Holborn, 1999).

Iz katere države prihajajo priseljenci, do katerih si najmanj strpen?

Graf 10: Primarna država priseljencev, do katerih so anketirani najmanj strpni.

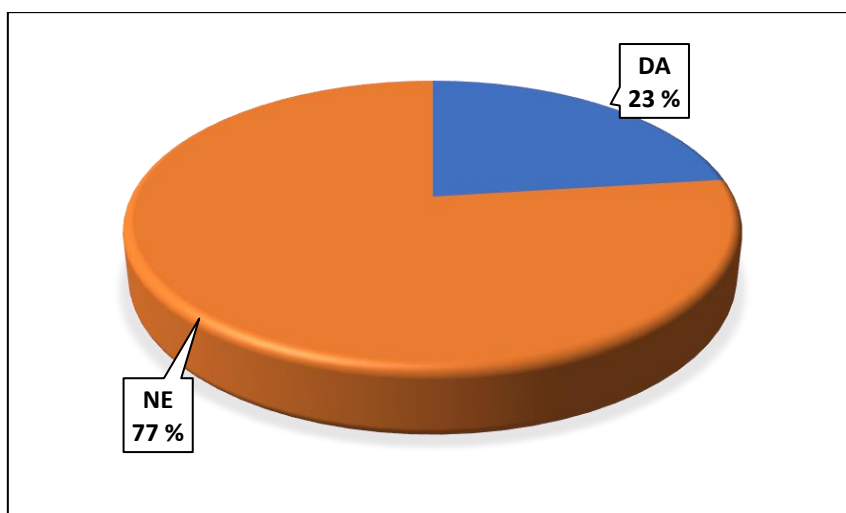
Kar dve tretjini anketiranih učencev pravi, da so najmanj strpni do učencev, ki prihajajo s Kosova. 26 % jih meni, da država izvora ne vpliva na strpnost. Do učencev iz Bosne je najmanj strpnih 4 % anketiranih, Srbija, Brazilija, Kitajska in Ukrajina kot izvorna država priseljencev pa so dosegle le 1 % deleža manjše strpnosti.

Hipotezo 4 potrdimo, saj pravi, *da se medkulturna nestrpnost kaže predvsem do učencev, ki prihajajo s Kosova.*

Predvidevamo, da je razlog za nestrpnost do učencev s Kosova verska nestrpnost, kajti ti učenci precej radi izpostavljajo Alaha kot njihovega vodjo, ga častijo tako, da npr. rišejo simbole islamizma v zvezke, po svoji koži ipd. Pri priseljencih ostalih narodnosti na naši šoli tega ni opaziti. Poleg tega v primerih verske nestrpnosti pogosto posameznike, ki izvajajo versko nasilje, povezujejo glede na njihovo državo porekla, tako da se pojma verske in narodne opredeljenosti zelo pogosto zamenjujeta oz. sovpadata, čeprav to ni nujno pravilo.

Analiza empiričnih podatkov, zbranih v raziskavi PSIP, ki je bila opravljena leta 2003, je pokazala prisotnost družbene distance med posameznimi etničnimi skupnostmi znotraj populacije priseljencev. Razvidno je, da imajo anketiranci največjo distanco do Albancev, Romov in muslimanov, najmanjšo pa do Slovencev in Hrvatov (Medvešek, 2007: 212–213). Raziskave javnega mnenja so v osemdesetih in leta 1990 spraševale po tem, kako so se anketiranci pripravljani povezovati s pripadniki različnih narodov. Podatki pokažejo, da so anketiranci največjo etnično distanco čutili do Albancev. Etnična distanca je pripravljenost na vstopanje v različno intimne odnose s pripadniki drugih etničnih skupin. Razlog za vzpostavljanje te distance je v največji meri verska pripadnost islamizmu.

Ali mnenje tvojih staršev vpliva na tvoje stališče do priseljencev?

Graf 11: Vpliv mnenja staršev na učenčevo stališče do priseljencev.

Mnenje staršev v 77 % ne vpliva na stališče učencev do priseljencev, kar nas je presenetilo, saj smo pričakovale ravno obraten rezultat, kajti številne raziskave navajajo, da mnenje staršev pomembno vpliva na oblikovanje odnosa njihovih otrok do priseljencev. Če imajo starši negativna stališča ali so do priseljencev pristranski, je bolj verjetno, da bodo njihovi otroci ta stališča ponotranjili. Res pa je, da vpliv staršev ni edini vpliv na otroke, kajti tu so še drugi dejavniki, kot so šolske izkušnje, interakcije z vrstniki,

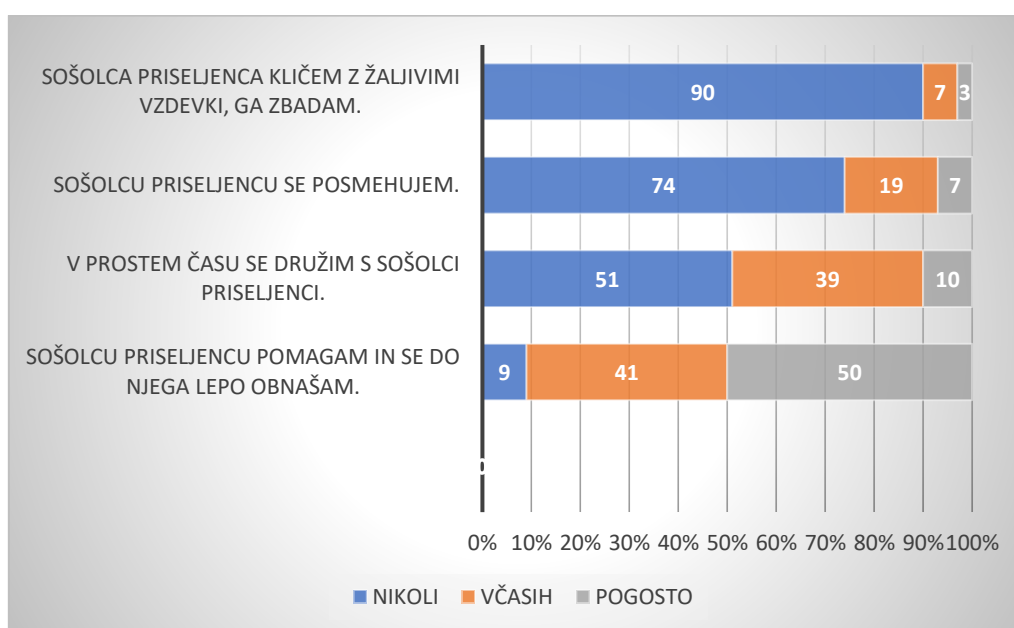
medijska izpostavljenost in osebne izkušnje, ki prav tako oblikujejo naš odnos do priseljencev.

Hipotezo 5 ovržemo, saj pravi, *da ima stališče staršev vpliv na otrokovo mnenje o priseljencih.*

Ugotovitve hrvaške študije (Ječić, Čorkolo Biruški in Ajduković, 2014, str. 26) kažejo, da so starši v večji meri naklonjeni večkulturnosti kot otroci, pri čemer je potrebno upoštevati regionalne razlike. Razlike v stališčih otrok in staršev so se pokazale na področju Vukovarja, ne pa tudi na področju Istre. V Sloveniji raziskav s tega področja nismo zasledile.

Kako se razumeš s sošolcem priseljencem?

Zaradi večjega števila osi je za prikaz analize odgovorov na 10. vprašanje primernejši palični grafikon, saj želimo, da je rezultat prikazan pregledno.

Graf 12: Odnos med vrstniki in priseljenci.

90 % vrstnikov meni, da priseljencev nikoli ne žalijo in zbadajo, 7 % jih to počne občasno in 3 % pogosto. 74 % vrstnikov pravi, da se priseljencem nikoli ne posmehujejo, 19 % to počne včasih, 7 % pa pogosto. V prostem času se s priseljenci 51 % vrstnikov nikoli ne

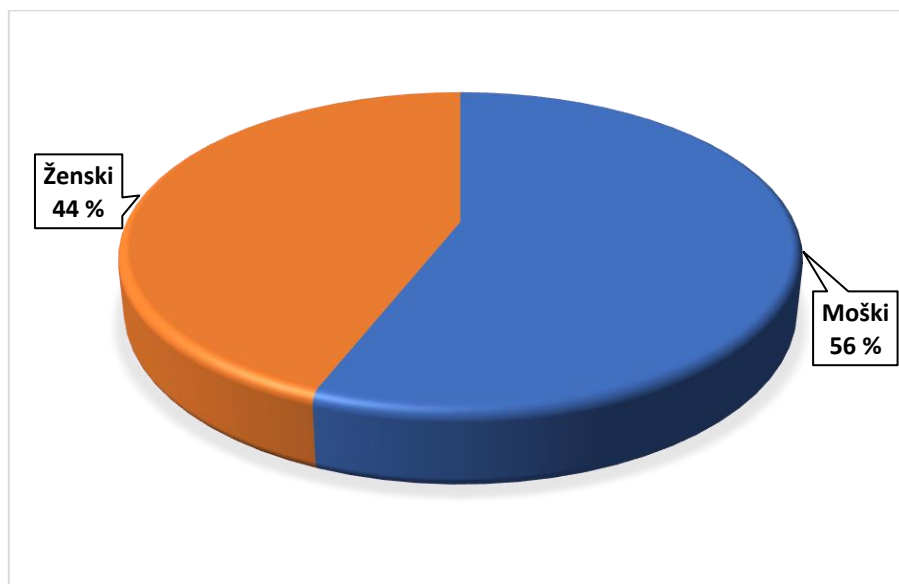
druži, 39 % le občasno, 10 % pa pogosto. Pogosto (50 %) in včasih (41 %) vrstniki priseljencem pomagajo in se do njih lepo obnašajo, 9 % pa jih je navedlo, da nikoli ne počne tega.

Hipotezo 6, da se večina učencev I. OŠ Žalec v prostem času s priseljenci ne družijo pogosto, **potrdimo**.

Haramija (2016) je raziskovala sprejetost otrok priseljencev med vrstniki v osnovni šoli. Rezultati raziskave so pokazali, da je razumevanje in znanje slovenskega jezika ključnega pomena za njihovo sprejetost med vrstniki. Če učenci priseljenci ne razumejo slovensko, se počutijo manj sprejete, hkrati pa tudi vrstniki tiste sošolce priseljence, ki slabše ali sploh ne govorijo slovensko, slabše sprejemajo.

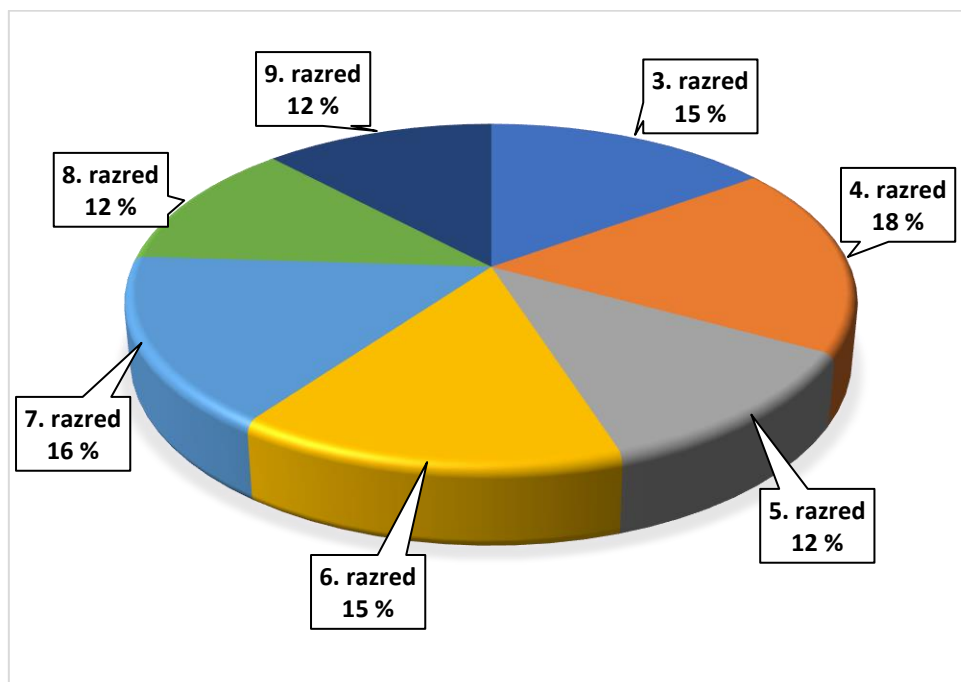
4.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA UČENCEV PRISELJENCEV

Spol, število anketiranih učencev po razredih in njihova narodnost

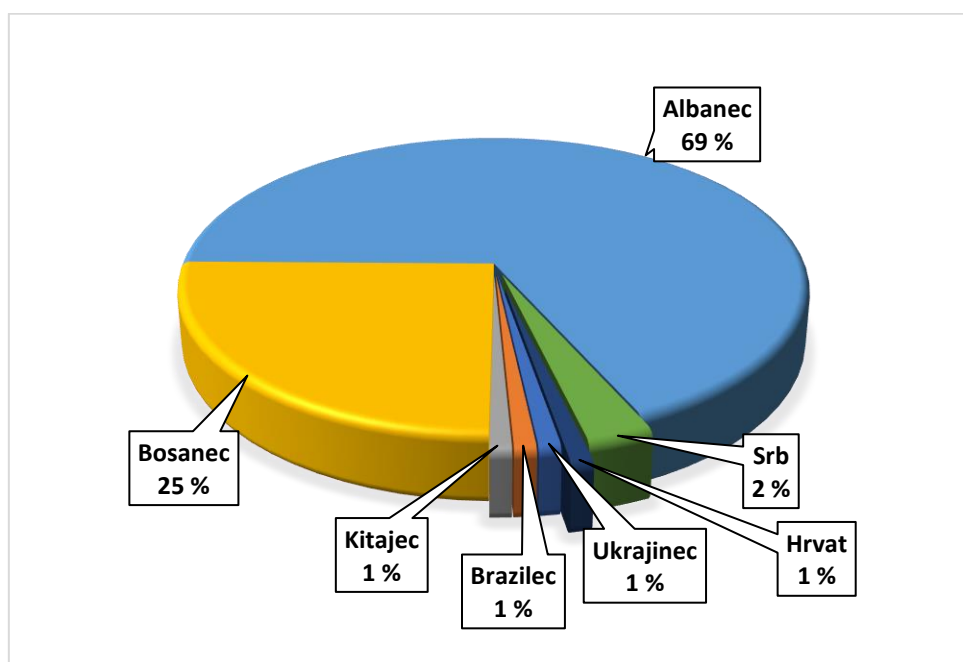
Graf 13: Spol priseljencev.

Kar se tiče spola sodelujočih učencev priseljencev v anketi, prednjačijo dečki (56 %), kar bo držalo, saj je med priseljenci, ki obiskujejo našo šolo, več dečkov kot deklic.

Graf 14: Razred, v katerega so vključeni anketirani priseljenci.

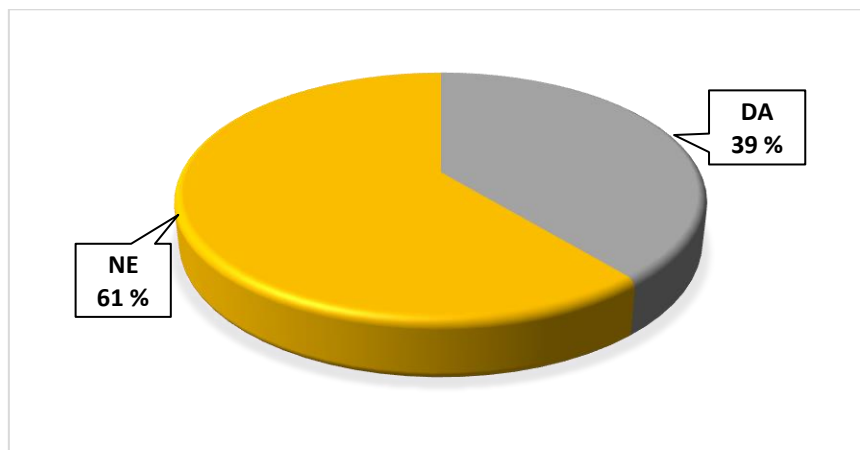
Z grafa je razvidno, da ni precejšnje razlike v deležu priseljencev glede na razred, ki ga obiskujejo. Največ je četrtošolcev (18 %), najmanj pa petošolcev, osmošolcev in devetošolcev (vsi po 12 %).

Graf 15: Narodnost priseljencev.

Pri narodnosti krepko vodijo Albanci, vsi prihajajo s Kosova, slednjih je kar 69 %. Sledijo jim učenci iz Bosne in Hercegovine (25 %), Srbov je 2 %, 1 % pa Kitajcev, Brazilcev, Ukrajincev in Hrvatov.

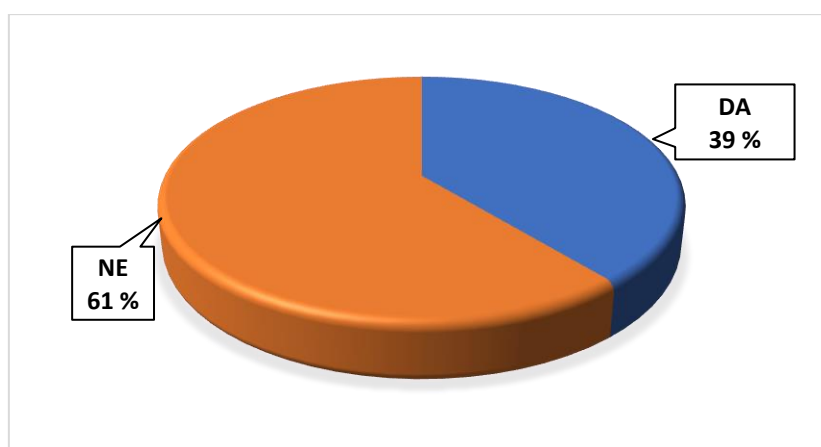
Ali si že bil deležen zbadanj in zmerjanja, ker si druge narodnosti in/ali vere?

Graf 16: Delež učencev, ki so bili deležni zbadanj in zmerjanja.

Kar 61 % priseljenih učencev pravi, da še niso bili deležni zbadanja in zmerjanja zaradi tega, ker so druge narodnosti oz. verske pripadnosti. 39 % pa jih je že bilo deležnih zbadanja in zmerjanja.

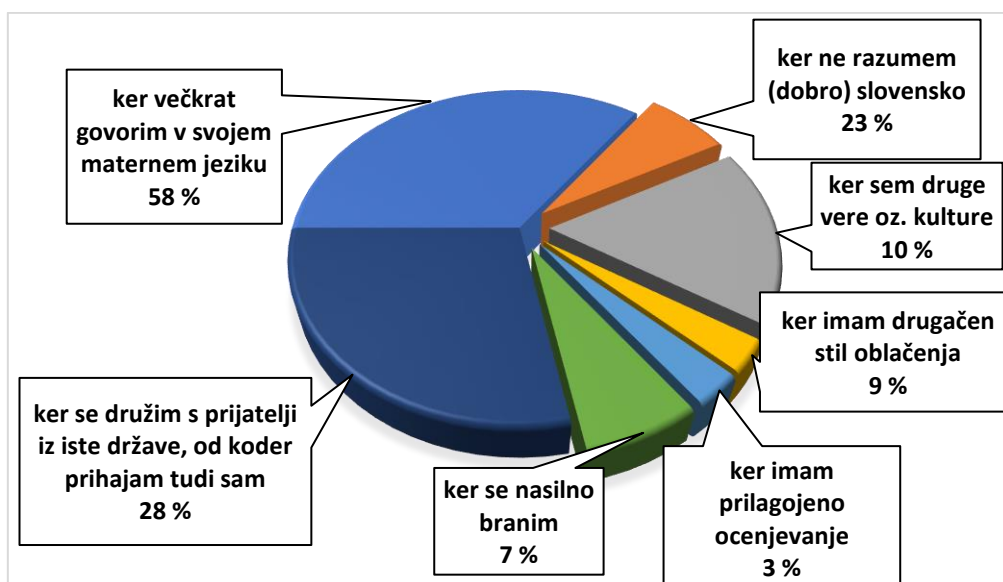
Ali meniš, da so sošolci oz. učenci naše šole pogosto nestrpni do tebe?

Graf 17: Pogostost nestrpnosti.

39 % priseljenih učencev pravi, da so njihovi vrstniki pogosto nestrpni do njih, 61 % anketiranih pa se s tem ne strinja.

Zakaj meniš, da so sošolci nestrpni do tebe (možnih je več odgovorov)?

Graf 18: Vzroki za nestrpnost po mnenju priseljencev.

Kot glavni razlog za nestrpnost so priseljenci navedli govorjenje v svojem maternem jeziku (58 %), sledita druženje s prijatelji iz iste izvorne države (28 %) in nerazumevanje slovenščine (23 %). Nekateri učenci so kot razloge navedli še drugo vero oz. kulturo (10 %), drugačen stil oblačenja (9 %), nasilno branjenje (7 %) in prilagojeno ocenjevanje (3 %).

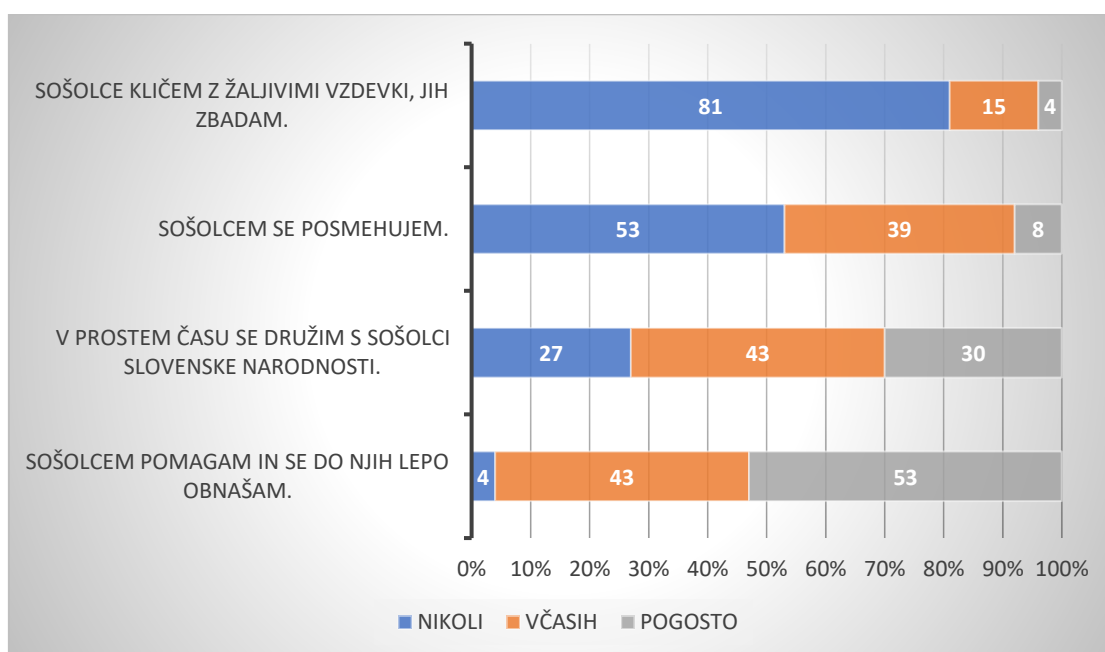
Hipotezo 7, ki pravi, da učenci priseljenci menijo, da je vzrok nestrpnosti do njih neznanje oz. nerazumevanje slovenskega jezika, **ovržemo**.

V razredih, po šolskih hodnikih, v straniščih ipd. se vsakodnevno sliši albanščina. Do neke mere je to razumljivo. Zna biti pa tudi moteče oz. večkrat celo neprimerno, saj smo učenci včasih deležni zmerjanja in zbadanja v jeziku, ki ga ne razumemo. Menimo, da bi moral biti cilj vsakega priseljenca čim hitreje naučiti se jezika države, v kateri prebiva. Po drugi strani pa smo mnenja, da učenci s takšnim ravnanjem izražajo stisko, kar potrjujejo številni avtorji. Po Glasserjevi teoriji kontrole (Greene, 1996) je naše vedenje odvisno od zadovoljitve osnovnih potreb. Neprimerno vedenje, navaja avtor, je tako lahko

posledica tega, da temeljne človekove potrebe niso bile zadovoljene (prav tam, str. 36). Tudi Resman (2007) navaja, da je občutek varnosti temeljni pogoj povezovanja učencev v skupnost, kar pa vpliva tudi na zmanjšanje neprimerne vedenja, saj je slednje dostikrat posledica občutka ogroženosti, nesprejemanja, odrinjenosti. Vasta, Haith in Miller (1998) pravijo, da imajo zavrtnjeni in zapostavljeni otroci s strani vrstnikov slabo razvite socialne veščine. Mnogi zavrtnjeni otroci velikokrat izražajo agresijo, antisocialnost in se obnašajo neprimerno situaciji, medtem ko so drugi zapostavljeni otroci sramežljivi in osamljeni.

Kako se razumeš s sošolci iz Slovenije?

Zaradi večjega števila osi je za prikaz analize odgovorov na 7. vprašanje primernejši palični grafik, saj želimo, da je rezultat prikazan pregledno.

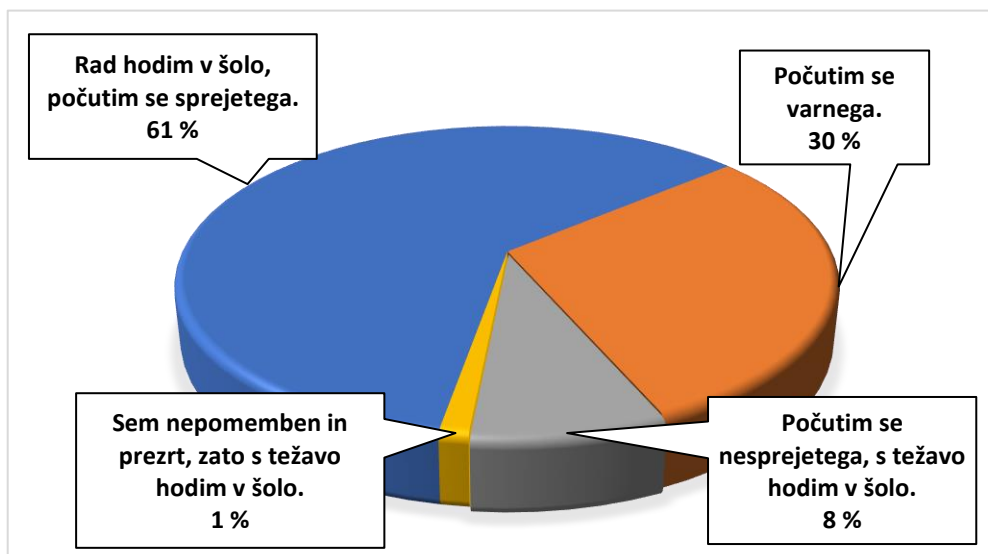

Graf 19: Odnos učencev priseljencev z vrstniki.

81 % učencev priseljencev navaja, da sošolcev nikoli ne žali in zbada, 15 % jih to počne včasih in 4 % nikoli. Sošolcem se pogosto posmehuje 8 % priseljencev, občasno 39 % in nikoli 53 %. V prostem času se 30 % priseljencev pogosto druži s slovenskimi vrstniki, 43 % včasih in 27 % nikoli.

Odgovori priseljencev na to vprašanje kažejo precej drugačno sliko od odgovorov vrstnikov. Te odnose bi bilo smiselno podrobneje raziskati. Delež učencev priseljencev, ki pogosto priskočijo na pomoč sošolcem je 53 %, 43 % jim včasih pomaga in 4 % nikoli.

Kako bi opisal svoje počutje na I. OŠ Žalec?

Graf 20: Počutje priseljencev na I. OŠ Žalec.

Skoraj dve tretjini (61 %) priseljencev navaja, da radi hodijo v šolo in se v njej počutijo sprejete. Slaba tretjina (30 %) priseljencev se v šoli počuti varne, 8 % pa se jih počuti nesprejete in s težavo hodijo v šolo. Le 1 % vprašanih meni, da so v šoli nepomembni in prezrti, zato jo s težavo obiskujejo.

Hipotezo 8, da se učenci priseljenci se na I. OŠ Žalec počutijo sprejete, **potrdimo**.

V šoli se učitelji in učenci trudimo, da se priseljenci počutijo sprejete. V ta namen na šoli potekajo različni medkulturni projekti, kot je npr. Jezikovna tržnica, kjer učenci priseljenci s pomočjo svojih staršev pod vodstvom učiteljev predstavijo svojo državo. Takšen projekt ima velik doprinos k zmanjševanju nestrpnosti in hkrati vpliva na boljše počutje učencev priseljencev na naši šoli.

Ošlak (2016) je v svojem delu raziskovala počutje učencev priseljencev. Narejena je tudi primerjava počutja učencev na domači šoli in šoli gostiteljici. V vzorec je bilo zajetih

osem učencev priseljencev, s katerimi je izvedla polstrukturirane intervjuje. Ugotovila je, da učenci ohranjajo domačo šolo v lepem spominu, a nihče od intervjuvanih se ne bi vrnil nazaj. Na šoli gostiteljici so se sprva počutili nelagodno. Sčasoma so navezali stike in dosegli dobro počutje tudi na novi šoli.

4.3 PREGLED PREVERJENIH HIPOTEZ

Zastavile smo torej osem hipotez, na tem mestu bomo še enkrat pregledno prikazale, katere smo z raziskavo potrdile oz. ovrgle.

Tabela 2: Pregleden prikaz preverjenih hipotez.

HIPOTEZA 1	Starost vpliva na strpnost do učencev priseljencev; učenci nižjih razredov so strpnejši.	POTRJENA
HIPOTEZA 2	Spol vpliva na strpnost do učencev priseljencev; deklice so strpnejše od dečkov.	POTRJENA
HIPOTEZA 3	Učence I. OŠ Žalec najbolj moti, da se priseljenci grupirajo, tj., da se večinoma družijo z učenci iz iste države, od koder prihajajo tudi sami.	OVRŽENA
HIPOTEZA 4	Medkulturna nestrpnost se kaže predvsem do učencev s Kosova.	POTRJENA
HIPOTEZA 5	Stališče staršev ima vpliv na otrokovo mnenje o priseljencih.	OVRŽENA
HIPOTEZA 6	Učenci I. OŠ Žalec se v prostem času s priseljenci ne družijo pogosto.	POTRJENA
HIPOTEZA 7	Učenci priseljenci menijo, da je vzrok nestrpnosti do njih neznanje slovenskega jezika.	OVRŽENA
HIPOTEZA 8	Učenci priseljenci se na I. OŠ Žalec počutijo sprejete.	POTRJENA

5 ZAKLJUČEK

– Drugačnost pomeni raznolikost. Strpnost je sprejemanje, spoštovanje in upoštevanje različnih kultur, izražanja in načinov življenja ljudi. Toleranten človek dopušča drugačnost. Vsi pa bi se morali zavedati, da kulturna enotnost ne obstaja. Tako slovenska kultura kot kulture drugih etničnih/jezikovnih skupnosti znotraj in zunaj meja naše države so zelo raznolike.

– Temelj medkulturnega sobivanja je medkulturni dialog med vsemi učenci, saj pripomore k razumevanju drugačnih kulturnih, jezikovnih in drugih navad otrok priseljencev. Večini učencev I. OŠ Žalec je vseč pestra kulturna in narodna raznolikost na šoli.

– Največ anketiranih učencev pojem strpnost povezuje s potrpežljivostjo in večina učencev I. OŠ Žalec meni, da so strpni do priseljencev. Rezultati so pokazali, da stopnja strpnosti z višanjem starosti pada in da so strpnejše deklice.

– Največjo stopnjo nestrpnosti učenci izkazujejo do priseljencev, ki prihajajo s Kosova, teh je na naši šoli tudi največ. Večina jih pravi, da mnenje njihovih staršev ne vpliva na njihovo stališče do priseljencev.

– Najbolj moteče pri priseljencih je po mnenju učencev žalske šole govorjenje v njihovem maternem jeziku, kot drugi moteči dejavnik so navedli grupiranje priseljencev.

– Več kot polovica učencev priseljencev meni, da niso bili deležni zbadanj in zmerjanja s strani vrstnikov ter da ne občutijo nestrpnega odnosa s strani vrstnikov, če pa ga, so kot glavni razlog navedli govorjenje v svojem maternem jeziku.

– Učenci priseljenci se dobro razumejo s slovenskimi vrstniki, kar 73 % jih meni, da se v prostem času občasno oz. pogosto družijo z njimi. Ta podatek bi lahko bil iztočnica za nadaljnje raziskovanje, saj so rezultati odgovorov slovenskih vrstnikov na to vprašanje pokazali drugačno sliko.

– Zaključimo lahko, da se večina učencev priseljencev na I. OŠ Žalec dobro počuti; počutijo se sprejete in šola jim daje občutek varnosti. Ob obstoječem podpornem okolju zmorejo razviti določeno raven identifikacije s šolo. Ključna ugotovitev pa je, da je znanje

slovenskega jezika najpomembnejši dejavnik za sprejetost priseljencev med vrstniki, kar potrjujejo tudi številne raziskave.

– Vsekakor je področje našega raziskovanja aktualno v današnjem času in smiselno bi bilo raziskovati dalje; morda v raziskavo vključiti še starše priseljencev in slovenskih učencev ter tudi učitelje. Zanimivo bi bilo to raziskavo ponoviti čez šest let, ko bodo najmlajši respondenti te raziskave devetošolci – bi stopnja strpnosti do priseljencev prav tako upadla ali bi jo ohranili? Ali bi se prijateljski odnosi okrepili? Morda nadaljnje raziskovanje zamika nas, morda pa tudi koga drugega, ki se mu zdi to področje zanimivo.

6 POVZETEK

Živimo v kulturno raznoliki družbi in tudi v šoli vsakodnevno prihajamo v stik z drugačnostjo. I. osnovna šola Žalec je zakladnica kulturnih raznolikosti, saj jo obiskuje precejšen delež učencev priseljencev. Če želimo vzpostavljati in ohranjati dobre medsebojne odnose, se moramo potruditi biti strpni in strpnost tudi spodbujati. Namen raziskovalne naloge je raziskati odnose vrstnikov do učencev priseljencev na I. OŠ Žalec. Ali je v odnosih čutiti nestrpnost? Morda do učencev določene narodnosti še posebej in zakaj? Zanimalo nas je tudi, kakšna je socialna sprejetost učencev priseljencev. V teoretičnem delu naloge smo opredelile temeljne pojme, vezane na priseljence, in zakonodajne podlage priseljenih osnovnošolskih otrok. Povzele smo pomembnejše raziskave o vključevanju priseljencev v slovenski osnovnošolski sistem, predstavile izhodišča o medkulturnosti, strpnosti in sprejetosti priseljencev med vrstniki. Empirični del raziskave temelji na dveh različnih anketnih vprašalnikih (eden za priseljence in drugi za učence, ki so po rodu Slovenci), s katerima smo preverile zastavljene hipoteze. V raziskavi je sodelovalo 75 učencev priseljencev in 305 njihovih vrstnikov. Ugotovile smo, da sta razumevanje in znanje slovenskega jezika za priseljence ključna za dobro počutje in sprejetost med vrstniki. Z višanjem starosti učencev se povečuje tudi stopnja nestrpnosti do učencev priseljencev, najbolj do tistih, ki prihajajo s Kosova. Prostega časa pa anketirani skupini učencev ne preživljata pogosto skupaj. Mnenje staršev slovenskih učencev v večini ne vpliva na njihovo stališče do priseljencev. Temelj medkulturnega sobivanja je vsekakor medkulturni dialog med vsemi učenci, saj pripomore k razumevanju drugačnih kulturnih, jezikovnih in drugih navad priseljencev. Slovenija se sooča s povečanim priseljevanjem, zato je tema raziskovalne naloge še posebej aktualna.

7 SUMMARY

We live in a culturally diverse society and we daily come into contact with differences at school. Primary school Žalec is a treasure trove of cultural diversity, as many immigrant students attend it. If we want to establish and maintain good mutual relations, we must try to be tolerant and encourage tolerance. The purpose of the research paper is to investigate the attitude of peers towards immigrant students at I. Primary School Žalec. Can students feel impatience among each other? Is there impatience to students of a certain nationality in particular and why? We were also interested in the social acceptance of immigrant students. In the theoretical part of the assignment, we defined the fundamental concepts related to immigrants and the legislative basis of immigrant elementary school children. We summarized the most important research on the integration of immigrants into the Slovenian primary school system, presented the starting points on interculturality, tolerance and acceptance of immigrants among peers. The empirical part of the research is based on two different questionnaires (one for immigrants and the other for students who are native Slovenians), with which we checked the set hypotheses. 75 immigrant students and 305 of their peers participated in the research. We found that understanding and knowledge of the Slovenian language for immigrants is the key to well-being and acceptance among peers. As the students get older, intolerance towards immigrant students, especially those coming from Kosovo, increases. The surveyed groups of students do not often spend their free time together. In most cases, the opinion of the parents of Slovenian students does not affect their attitude towards immigrants. The foundation of intercultural coexistence is definitely intercultural dialogue between all students, as it helps to understand the different cultural, linguistic and other habits of immigrants. Slovenia is facing increased immigration, which is the reason the content of the research paper is a particularly current topic.

8 VIRI

Baltić, A. 2005. Mirovni inštitut, inštitut za sodobne družbene in politične študije.

<https://www.filantropija.org/> (10. 11. 2023).

Batistič Zorec, M. 2006. Teorije v razvojni psihologiji. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. (junij 2011).

Bela knjiga Sveta Evrope o medkulturnem dialogu : živeti skupaj v enakopravnosti in dostojanstvu / [uredili Damjan Bergant, Milan Jazbec, Marko Pogačnik; prevod Jana Valant]. Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, Sektor za načrtovanje politik in raziskave, 2009. Birografika Bori, Ljubljana.

Bešter, R. 2007. Integracija in model integracijske politike. V: Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo, Komac Miran in drugi, ur. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, str. 105–134.

Brander, P., Cardenas, C., Abad, J. D., Gomes, R. in Taylor, M. 2006. <https://www.pei.si/ISBN/978-961-270-347-9/978-961-270-347-9.499-523.pdf> (16. 12. 2023).

Brezigar, S. 2005. Etnična diskriminacija na trgu delovne sile. Razprave in gradivo. Inštitut za narodnostna vprašanja (1990), številka 47, str. 168–189.

Devetak, S. 2005. Diskriminacija na etnični in verski osnovi v Sloveniji. ISCOMET – Inštitut za etnične in regionalne študije, Maribor.

Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost. http://www2.arnes.si/~ljmiri1s/slo_html/novosti/Direktiva%20Sveta%202000-43-EC.doc. (6. 11. 2023).

Evropski parlament in svet. (18. december 2006). Odločba št. 1983/2006/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 18. decembra 2006 o Evropskem letu medkulturnega dialoga (2008).

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0005_SL.pdf?redirect (7. 1. 2024).

Eurostat (16. 3. 2020).

https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Asylum_statistics (14. 1. 2024).

Gandon, O. 2008. Razumeti svet: Izzivi jutrišnjega dne. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.

Glogovčan, M. 2015. Uspešno vključevanje učencev priseljencev v osnovno šolo: magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. [http://pefprints.pef.uni-lj.si/2894/1/UL_PeF - Matejka Glogov%C4%8Dan_pdf..pdf](http://pefprints.pef.uni-lj.si/2894/1/UL_PeF_-_Matejka_Glogov%C4%8Dan_pdf..pdf) (4. 11. 2023).

Greene, B. A., Miller, R. B. 1996. Influences on Achievement: Goals, Perceived Ability, and Cognitive Engagement. *Contemporary Educational Psychology*, 21, 181–192. <https://psycnet.apa.org/record/1996-00660-005> (10. 12. 2023).

Haramija, I. (2016). Sprejetost otrok priseljencev med vrstniki v osnovni šoli: magistrska naloga. Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta. <https://dk.um.si/Dokument.php?id=106531&lang=slv> (8. 12. 2023).

Haralambos, M. in Holborn, M. 1999. Sociologija. Teme in pogledi. DZS, Ljubljana.

Heckmann, F. 2008. Education and Migration: Strategies for integrating migrant children in European schools and societies. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a8ff4628-f224-453c-85ba-03fb89f1422a> (4. 11. 2023).

Hill, G. 2001. Psihologija: Shematski pregledi. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.

Hrženjak, M. 2003. Medkulturnost in otroška literatura. V Grosman, M., Kovač, P., Štefan, A., Marjanovič Umek, L., Zupančič, M., Beremo skupaj: priročnik za spodbujanje branja, str. 73–76. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana.

Hughes, J. N., Cavell, T. A., Willson, V. 2001. Further support for the developmental significance of the quality of the teacher–student relationship. *Journal of School Psychology*, 39(4), 289–301. [https://doi.org/10.1016/S0022-4405\(01\)00074-7](https://doi.org/10.1016/S0022-4405(01)00074-7) (5. 11. 2023).

Jelić, M., Čorkalo Biruški, D., Ajduković, D. 2014. Ideološki stavovi večinske grupe u dvije višestruke sredine. *Revija za socijalnu politiku*, 21(1), 19–41.

Johnson, Allan G. 2000. " The Blackwell Dictionary of Sociology. A user's guide to sociological language ". Blackwell publishers ltd, Oxford; Second Edition. http://philosophy.com/UPLOADS/PHILOSOCIOLOGY.ir_Blackwell%20Encyclopedia%20of%20Sociology_George%20Ritzer.pdf (12. 12. 2023).

Klemenčič, E., Štremfel, U. 2011. Nacionalna in mednarodna perspektiva izobraževanja za državljanstvo v multikulturni družbi. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-HVRBWBZR> (24. 11. 2023).

Knaflič, L. 2010. Pismenost in dvojezičnost. *Sodobna pedagogika*, 2, 280–294.

Kogovšek, N., Petković, B. 2007. O diskriminaciji. Priročnik za novinarke in novinarje. Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije, Ljubljana.

Košir, S., Bužan, V., Hafnar, M., Lipec Stopar, M., Macedoni Lukšič, M., Magajna, L., Rovšek, M. 2011. Vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. V Krek, J. in

Metljak, M. (ur.), Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011, str. 275–327. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.

Kovačič, G. 2006. Strpnost in enakost, Ali smo do Romov in muslimanov lahko nestrpni? Dvatisoč (186/187188): 11–27.

Krek, J. 2000. Vzgoja k strpnosti. Sodobna pedagogika, 51 (1), 82–103.

Kuhar, R. 2009. Na križiščih diskriminacije: večplastna in intersekcijska diskriminacija. Mirovni inštitut, Ljubljana.

Lee, V. E., Burkham, D. T. 2002. Inequality at the starting gate. Washington, DC: Economic Policy Institute. https://www.epi.org/publication/books_starting_gate/ (3. 12. 2023).

Leskošek, V. 2005. Uvod: med nestrpnostjo in sovraštvom. V: Mi in oni: nestrpnost na Slovenskem, Leskošek Vesna in drugi, ur. Ljubljana: Mirovni inštitut, str. 9–20.

Lesar, I. 2009. Šola/vrtec – prostor medkulturnega dialoga. V Tašner, V., Brez spopada kultur, spolov, generacij, str. 57–70. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

Makarovič, M. Šolanje v medkulturnem okolju, str. 145–187. Založba Vega, Ljubljana.

Medvešek, M. 2007. Razmišljanja o pojavih nestrpnosti in etnične distance v slovenski družbi. V: Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo, Komac Miran in drugi, ur. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, str. 187–218.

Medvešek, M., Brezigar, S., Bešter, R. 2009. Položaj priseljencev in potomcev priseljencev z območja nekdanje Jugoslavije na trgu dela v Sloveniji. Razprave ingradivo, 58. 24–57.

Mijatović, K. 2008. Sprejemanje drugačnosti med mladimi. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani. Fakulteta za socialno delo, Ljubljana. <https://egradiva.fsd.uni-lj.si/search/extshow/249> (30. 10. 2023).

Mikolič, V., Pertot, S., Zudič Antonič, N. 2006. Med kulturami in jeziki. Založba Annales, Koper.

Milharčič Hladnik, M. 2010. Children and childhood in migration contexts, Dve domovini/Two homelands, 32. 19–31.

Milharčič Hladnik, M. 2012. Medkulturni odnosi in socialne participacije v kontekstu migracij. Dve domovini/Two Homelands, 36, 7–18.

Milharčič Hladnik, M. in Lukšič-Hacin, M. 2011. Identitete, pripadnosti, identifikacije. V: Lukšič-Hacin, M., Milharčič Hladnik, M. in Sardoč, M. (ur.). Medkulturni odnosi kot aktivno državljanstvo. ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana, str. 31–39.

Mujkanović, S. 2013. Interkulturalna pedagogika v boju proti diskriminaciji. Sodobna pedagogika, 73–96.

Nastran-Ule, M. 1999. "Socialna psihologija predsodkov". V: Nastran-Ule, M. (ur.): Predsodki in diskriminacija, Izbrane socialne-psihološke študije, Znanstveno in publicistično središče, str. 299–342, Ljubljana.

Ošlak, P. 2016. Sodelovanje strokovnih delavcev pri učenju slovenskega jezika učencev priseljencev na osnovni šoli: magistrska naloga. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. <http://pefprints.pef.uni-lj.si/4204/1/O%C5%A0LAK.pdf> (18. 11. 2023).

Pedagoška enciklopedija (1989). Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.

Palomares, S. 2001. Spodbujanje strpnosti in spoštovanja drugačnosti. Priročnik za vzgojitelje, učitelje in svetovalne delavce: Za učinkovito delo v vzgoji in izobraževanju. Inštitut za psihologijo osebnosti, Ljubljana.

Resman, M. 2003. Interkulturna vzgoja in svetovanje. *Sodobna pedagogika*, str. 60–79.

Resman, M. 2006. Oblikovanje interkulturne šolske skupnosti. *Sodobna pedagogika*, 57 (posebna izdaja), str. 202–217.

Rigby, K. 2007. *Bullying in Schools and What to Do about It (Updated, Revised)*. Camberwell: ACER. <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=81111> (5. 11. 2023).

Samaluk, B. 2006. Slovenija: Pomen regulacije sovražnega govora na internetu; magistrska naloga. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_Samaluk-Barbara.PDF (26. 10. 2023).

Slovar slovenskega knjižnega jezika /SSKJ/. 2015. <http://bos.zrcsazu.si/sskj.htm> (30. 10. 2023).

Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah. 2009. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.

http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/smernice/Smernice_izobrazevanje_otrok_tujcev.pdf (4. 11. 2023).

Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. 2017. Zavod za šolstvo, Ljubljana. https://lezdrugimismo.si/uploads/files/NOVA%20e-ucilnica/Migracije/Povezave/Vkljucevanje_otrok_priseljencev_v_VIZ_marec_2017-1.pdf (5. 11. 2023).

Strategija vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. 2007. MŠŠ RS, Kolegij ministrstva, Ljubljana.

Strategija vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. 2007. <file:///D:/Users/Uporabnik/Downloads/by2w6krds oog9q40yayhaylcn0s97fk.pdf> (14. 11. 2023).

Šinkovec, U., Zorec, K. 2009. Raziskovanje etničnosti v sodobnem šolstvu. V Šinkovec, U. 2009. Vloga šole pri vzpostavitvi medkulturnega dialoga. http://www.belaknjiga2011.si/pdf/bela_knjiga_2011.pdf. (28. 11. 2023).

Turnšek, N. 2013. Primeri dejavnosti medkulturne vzgoje v vrtcu: študijsko gradivo v e-obliki za integrirano prakso pri predmetu Otrok v družbi. [Učno gradivo]. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=68500> (8. 12. 2023).

Ule, M., 1994. Temelji socialne psihologije. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.

Ule, M. (ur.). 1999: Predsodki in diskriminacije. Zbirka Alfa 1/99. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.

Ule, M. 2004. Socialna psihologija. Zagovornik načela enakosti. Kaj je diskriminacija? <http://www.zagovornik.si/kaj-je-diskriminacija/> (13. 12. 2023).

Ule, M. 2009. Psihologija komuniciranja in medosebnih odnosov. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

UNESCO. 2005. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001429/142919e.pdf>. (29. 11. 2023).

Ustava RS. Ur. l. RS, št. 65/08.

Vasta, R., Haith, M., Miller, S. A. 1998. Dječja psihologija. Naklada Slap, Zagreb.

Vertot, P. 2009. Medkulturni dialog v Sloveniji. Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana.

Vežjak, B. 2015. Sovražni govor. V Sardoč, M. (ur.): Osnovni pojmi in dileme državlanske vzgoje: drugi del: 27–34. i2, Ljubljana.

Vižintin, M. A. 2017. Medkulturna vzgoja in izobraževanje. Vključevanje učencev priseljencev. Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, Ljubljana.

Vrečer, N. 2011. Učeče kulture: Večkulturno izobraževanje v primerjalni perspektivi. IB Revija, 45(1–2), 19–27.

Vrečer, N. 2011. Medkulturne kompetence kot prvi pogoj za uspešen medkulturni dialog. V M. Lukšič Hacin, M. Milharčič Hladnik, & M. Sardoč, Medkulturni odnosi kot aktivno državljanstvo, str. 169–177. Založba ZRC, Ljubljana.

Žitnik Serafin, J. 2010. Položaj "novih" manjšin in priseljencev v Sloveniji. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-J7YHZROV> (22. 12. 2023).

Živec, J. 2003. Nestrpnost do ljudi drugačne nacionalnosti na primeru socialne distance v 80-ih in 90-ih letih: diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.. <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Zivec-Jana.PDF> (20. 11. 2023).

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo mentorici Urški Jaušovec Kolar, prof. slovenščine, za vso pomoč, podporo, spodbudo in nasvete pri nastajanju te raziskovalne naloge ter jezikovni pregled našega končnega izdelka. Z njeno pomočjo smo vstopile v svet raziskovanja, ki nas je kar posrkal vase.

Hvala ravnateljici Andreji Špajzer, prof., za spodbudo k prijavi raziskovalne naloge.

Zahvaljujemo se vsem anketirancem, ki so bili pripravljene sodelovati v anketi, brez njih raziskave ne bi mogle izvesti. Hvala učiteljicam razredne stopnje, ki so mlajšim učencem priskočile na pomoč pri izpolnjevanju ankete.

Hvala Jasmini Vršnik, prof. angleščine, za prevod povzetka v angleščino, in gospe Armendi Haliti za prevod anketnega vprašalnika v albanščino. Za končen oblikovni pregled naloge se zahvaljujemo Iztoku Gorišku, prof. računalništva in tehnike.

Na koncu se želimo zahvaliti še vsem članom naših družin, ki so nas pri raziskovanju ves čas podpirali in spodbujali ter v našem raziskovanju videli velik doprinos k vseživljenjskemu učenju.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

PRILOGE

Priloga A

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE, KI SO PO RODU SLOVENCI

Raziskava o (ne)strpnosti med učenci I. OŠ Žalec

Spoštovani anketiranec,

v okviru gibanja Mladi raziskovalci za razvoj SAŠA regije izvajamo kratko raziskavo na temo (ne)strpnosti med učenci I. OŠ Žalec. Vprašalnik, ki je pred teboj, je del raziskave, zato te prosimo, da si vzameš pet minut časa in na anketo iskreno odgovoriš. Pozorno preberi navodila pri vsakem vprašanju in na vprašanje odgovori tako, kot je zapisano v navodilih. Anketa je anonimna. Rezultati bodo predstavljeni v raziskovalni nalogi. Že vnaprej se ti zahvaljujemo za sodelovanje.

1. SPOL: M Ž

2. RAZRED: 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

3. NARODNOST: _____

4. Ali ti je všeč pestra kulturna in narodna raznolikost na šoli? DA NE

5. Na kaj pomisliš ob besedi *strpnost*?

6. Ali meniš, da si strpen do učencev priseljencev? DA NE

7. Kaj te najbolj moti pri učencih priseljencih?

- a) govorjenje v tujem jeziku
- b) neznanje slovenščine/težka komunikacija
- c) druga vera oz. kultura
- č) stil oblačenja
- d) prilagojeno ocenjevanje

e) da se 'grupirajo'

f) da so nasilni

g) drugo: _____

8. Iz katere države prihajajo priseljenci, do katerih si najmanj strpen? _____

9. Ali mnenje tvojih staršev vpliva na tvoje stališče do priseljencev? DA NE

10. Kako se razumeš s sošolcem priseljencem? V vsaki vrstici obkroži odgovor, ki velja zate.

1.	Sošolcu priseljencu pomagam in se do njega lepo obnašam.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO
2.	V prostem času se družim s sošolci priseljenci.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO
3.	Sošolcu priseljencu se posmehujem.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO
4.	Sošolca priseljenca kličem z žaljivimi vzdevki, ga zbadam.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO

Priloga B

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE PRISELJENCE

Raziskava o (ne)strpnosti med učenci I. OŠ Žalec

Spoštovani anketiranec,

v okviru gibanja Mladi raziskovalci za razvoj SAŠA regije izvajamo kratko raziskavo na temo (ne)strpnosti med učenci I. OŠ Žalec. Vprašalnik, ki je pred teboj, je del raziskave, zato te prosimo, da si vzameš pet minut časa in na anketo iskreno odgovoriš. Pozorno preberi navodila pri vsakem vprašanju in na vprašanje odgovori tako, kot je zapisano v navodilih. Anketa je anonimna. Rezultati bodo predstavljeni v raziskovalni nalogi. Že vnaprej se ti zahvaljujemo za sodelovanje.

1. SPOL: M Ž

2. RAZRED: 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

3. NARODNOST: _____

4. Ali si že bil deležen zbadanj in zmerjanja, ker si druge narodnosti in/ali vere?
DA NE

5. Ali meniš, da so sošolci oz. učenci naše šole pogosto nestrpni do tebe? DA NE

6. Če si na 5. vprašanje odgovoril z DA, obkroži tudi, zakaj meniš, da so nestrpni (možnih je več odgovorov).

- a) ker večkrat govorim v svojem maternem jeziku
- b) ker ne razumem (dobro) slovensko
- c) ker sem druge vere oz. kulture
- č) ker imam drugačen stil oblačenja
- d) ker imam prilagojeno ocenjevanje
- e) ker včasih na žaljivke odreagiram z nasiljem (verbalnim ali fizičnim)
- f) ker se družim s prijatelji iz iste države, od koder prihajam tudi sam
- g) drugo: _____

7. Kako se razumeš s sošolci iz Slovenije? V vsaki vrstici obkroži odgovor, ki velja zate.

1.	Sošolci mi pomagajo in se do mene lepo obnašajo.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO
2.	V prostem času se družim s sošolci slovenske narodnosti.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO
3.	Sošolci se mi posmehujejo.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO
4.	Sošolci me kličejo z žaljivimi vzdevki in me zbadajo.	NIKOLI	VČASIH	POGOSTO

8. Kako bi opisal svoje počutje na I. OŠ Žalec? Izberi eno trditev, ki ti najbolj ustreza.

- a)** Rad hodim v šolo, počutim se sprejetega. **b)** Počutim se varnega.
- c)** Počutim se nesprejetega, s težavo hodim v šolo. **č)** Sem nepomemben in prezrt, zato hodim v šolo.

Priloga C

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE PRISELJENCE, PREVEDEN V ALBANŠČINO

PYETESOR SONDAZH PËR NXENËSIT EMIGRANTË

Hulumtim mbi (in)tolerancën në mesin e nxënësve të shkollës I. OŠ Žalec

I nderuar i anketuar,

në kuadër të lëvizjes Mladi raziskovalci za razvoj të rajonit SAŠA, po bëjmë një anketë të shkurtër me temën e (in)tolerancës në mesin e nxënësve të shkollës I. OŠ Žalec. Pyetësi që e ke para, është pjesë e një sondazhi, ndaj të lutem merr pesë minuta dhe përgjigju anketimit sinqerisht. Lexo me kujdes udhëzimet për secilën pyetje dhe përgjigju pyetjes siç është shkruar në udhëzime. Sondazhi është anonim. Rezultatet do të paraqiten në një punim kërkimor. Të falenderojmë paraprakisht për bashkëpunimin.

1. GJINIA: M F

2. KLASA: 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

3. KOMBËSIA: _____

4. A të kanë ngacmuar dhe fyer ndonjëherë sepse je të një kombësie dhe/ose feje tjetër?

PO JO

5. A mendon se shokët e klasës apo nxënësit e shkollës sonë shpesh janë të padurueshëm me ty? PO JO

6. Nëse i je përgjigjur PO pyetjes 5, qarko pse mendo se janë të padurueshëm (janë të mundshme përgjigje të shumta).

- a) sepse flas shpesh në gjuhën time amtare
- b) sepse nuk kuptoj (mirë) sllovenisht
- c) sepse jam i një feje ose kulture tjetër
- ç) sepse kam një stil tjetër të veshjes

- d) sepse kam një vlerësim të personalizuar
- e) sepse ndonjëherë ndaj fyerjeve reagoj me dhunë (verbale ose fizike)
- f) sepse shoqërohem me miq nga i njëjti vend nga vij
- g) të tjera: _____

7. Si shkon me shokët e klasës nga Sllovenia? Qarko përgjigjen që vlen për ty në çdo rresht.

1.	Shokët e mi të klasës i ndohmoj dhe i trajtoj mirë.	KURRË	NDONJËHERË	SHPESH
2.	Shokun ose shoqen e klases e ftoj në ditëlindjen time.	KURRË	NDONJËHERË	SHPESH
3.	I përqesh shokët e klasës.	KURRË	NDONJËHERË	SHPESH
4.	Shokët e klases i ofendoj dhe ngacmoj.	KURRË	NDONJËHERË	SHPESH

8. Si do ta përshkruaje ndjenjën tënde në shkollën I. OŠ Žalec? Zgjidh një deklaratë që të përshtatet më së miri.

- a) Më pëlqen të shkoj në shkollë, ndihem i/e pranuar. b) Ndihej i/e sigurt.
- c) Ndihej i/e papranuar, e kam problem të shkoj në shkollë.
- č) Jam i/e parëndësishëm dhe i/e injoruar, ndaj kam vështirësi të shkoj në shkollë.